

NAŠEMU PREDSEDNIKU
TITU OB NJEGOVEM 74.
ROJSTNEM DNEVU VSE
NAJBOLJŠE Z ŽELJO, DA BI
NAS ŠE DOLGO TAKO
USPEŠNO VODIL KOT
DOSLEJ!

Mladina pred novimi Volitve v organe samoupravljanja nalogami

II. republiška konferenca je za nami. Mladina vstopa v novo obdobje svojega dela. Obdobje, ki ga lahko postavimo za mejnik v organizaciji mladih. Konkretizacija vseh glavnih problemov in vprašanj na konferenci nam je povsem razčistila pojme o novih oblikah dela. Značaj konference same je zelo pozitiven, saj so mladi delegati zelo kritično ocenjevali dosedanje delo, ki res ni bilo hvale vredno. Seveda pa ni bila vzrok samo pasivnost mladih, saj nastopajo tudi problemi, ki izvirajo iz nerazumevanja starejših do organizacije in mladine. Konferenca je torej odgovorila na vrsto nerešenih vprašanj, med drugim tudi na njevažnejše — kakšna naj bo ZMS?

Zaradi svojih slabosti je mladinska organizacija postala tuja mladim ljudem, zanje neprivlačna in po njihovem mnenju neučinkovita organizacija.

Zato je naša naloga, da se po II. republiški konferenci odločno lotimo take vsebine dela, ki bo mladim omogočila spoznanje, da je mogoče osebne in družbene probleme reševati le v prizadevnem osebnem delovanju in v skupnosti po načelih marksizma, ki so načela naše družbene skupnosti.

Tako so torej pred člani tov. komiteja ZMS velike naloge. Tovarniški komite ZM mora poiskati svojo vlogo v delovni skupnosti oz. najti možnost, da se odpravijo nekateri problemi, ki tarejo mladince. Prav gotovo moramo priznati, da je bil doslej tovarniški komite pre malo konkreten in pre malo elastičen pri reševanju teh težav. Vodstvo mladinske organizacije v tovarni si je pre malo

prizadevalo, da bi bil najširša osnova za izmenjavo mnenj in njihovo vsklajevanje.

Prav tako je treba za tako izmenjavo reševati probleme z mnogo širših vidikov in ob večji zainteresiranosti mladih za reševanje takih in podobnih nalog.

Mladi morajo biti dovolj kritični do starejših članov našega podjetja, predvsem do komunistov, ki ne izpolnjujejo svojih nalog tako, kot jih je postavil VIII. kongres KPJ in jih še zaostri III. plenum CK ZKJ.

Ne smemo se bati kritizirati, če je kritika zdrava in realna. Citiram besede predsednika OK Iovne skupnosti tisti, ki je vedno ZMS: »Ni discipliniran član delovne skupnosti, ki je vedno tiho in se o določenih nepravilnostih ne upa spregovoriti.« Zmotno je mišljenje, da so kritike nevarne za službo. Res se take stvari še dogajajo, vendar zaupajmo ZK in njenim sklepom po III. plenumu. Vemo, da ne bo ostalo pri besedah, želimo in potrebno je, da pridemo k dejanjem.

Po II. konferenci prevzemajo torej mladinska vodstva nase probleme, ki jih bo treba v najkrajšem času rešiti.

Občinski komite se je že lotil izvajanja sklepov II. konference. Pred kratkim nam je dal v pregled gradivo za nadaljnjo programsko usmeritev ZM po drugi konferenci. V gradivu je rečeno, da so problemi mladih v delovnih organizacijah najbolj specifični prav za občino Šiško. Tem problemom bomo morali posvetiti največjo pozornost. Problemi, ki najbolj izstopajo v naši tovarni, so:

- zahteve po strokovnem izpopolnjevanju in napredovanju,
- samska stanovanja,
- dosledno uveljavljanje načel delitve po delu,
- uveljavljanje gospodarske reforme,
- uveljavljanje mladih strokovnjakov,
- odklonilen odnos do zaposlovanja mladih in drugi problemi, o katerih bo posebej razpravljala še občinski komite ZMS.

Seveda sta prva naloga mladih še vedno učenje in odgovoren odnos do dela. Idejno izobraževanje pa naj bo sestavni del učenja in oblikovanja mladih ljudi. Tako so pred nami velike in težke naloge, ki pa se jih s svojim mladostnim poletom ne smemo ustrašiti.

Dušan Gačnik

Zopet smo izvolili polovico novih članov v centralni delavski svet podjetja in v delavske svete proizvodnih enot, sektorjev in služb. Svojim predstavnikom v organih samoupravljanja bomo morali s prizadevnim in uspešnim delom pomagati, da bo tudi njihov uspeh pri delu zagotovljen.

Zavedati se moramo, da ne smemo sedaj stati ob strani z izgovorom, saj bodo drugi opravljali in vodili podjetje namesto nas. Ne tako, ampak prav nasprotno, v skupnem delu je zagotovljen tudi vsestranski uspeh in nadaljnji razvoj podjetja.

Volitve so potekale že po ustaljenem redu nemoteno in pravilno, kljub nekaterim spremembam glede predlaganja kandidatov, mandatne dobe, sestava organov samoupravljanja itd.

V centralni delavski svet podjetja je bilo na novo izvoljenih 33 članov, v delavske svete proizvodnih enot, sektorjev in služb pa 69 novih članov.

Novi člani DSP in svetov enot

V delavski svet podjetja (DSP) so bili izvoljeni za mandatno dobo dveh let:

Iz MO, sive livarne in jeklolivarne:

Avgust Kočar, Ivan Mlinar, Adrej Grom, Franc Jevnikar, Franc Kostevc, Franc Kozlevčar, ing. Dušan Lavrič (7)

Iz PE — PK:

Miro Zupanič, Janez Virag, Martina Luštek (3)

Iz PE — HS:

Vlado Jerše, Ciril Brenčič, Jernej Mlinar (3)

Iz PE — SN:

Janez Cernak, Jakob Jurkovič, Jože Marinček, Ivan Pogačar (4)

Iz PE — DT:

Jože Stojnič, Anton Gril, Alojz Sušteršič (3)

Iz PE — OO:

Ing. Janez Barlič, Stane Pogačar, Viljem Markuš, Alojz Cafuta, Marjan Miklavčič (5)

Iz PE/S — TS, CTB, TKB in PTO:

Emil Vogrič, František Dvořak (2)

Iz sektorjev: KS, Spl. s., EAO in DUR:

Vladimir Mlinar, Marjan Ercegovič, Danica Grmšek (3)

Iz PE/S — PPB, GRS in MB:

Ing. Janez Kastelic, Alfred Kramer, Matej Mulej (3)

Skupaj je bilo v DS izvoljenih 33 novih članov. S 34 člani, ki

Podrobnejši rezultati volitev pa so naslednji:
Volilnih upravičencev 3.642.

Volilo je 3.161 volivcev, od tega je bilo veljavnih 2.929 glasovnic, neveljavnih je bilo 172 glasovnic. Glasovalo ni 541 volilnih upravičencev, od tega 432 upravičeno in 109 neupravičeno. Prav gotovo bo potrebno razmisliti, zakaj ti niso sodelovali pri volitvah.

Tako kot vsako leto so tudi letos volišča tekmovala med seboj, katero bo lepše okrašeno. Po oceni komisije so bila najlepša volišča naslednja: prvo mesto je odneslo volišče livarne jeklene litine, drugo volišče enote HS in tretje in četrto mesto si delita volišči SN in OO I.

jim mandatna doba poteče drugo leto, šteje DSP 67 članov.

V delavske svete posameznih delovnih enot pa so bili izvoljeni tile novi tovariši:

V obratni DS/PE MO, siva livarna, jeklolivarna:

Drago Kogoj, Vlado Besednjak, Janez Mlakar, ing. Stane Bradeško, Franc Kranjc, Josip Pregarc, Mijo Hren, Jože Šipelj, ing. Primož Legat, Adolf Kobal (10)

V ODS/PE — PK:

Jože Željko, Stane Šmid, Drago Pintarič, Janez Virag, Avgust Čakš, Dominik Bevc, Anton Kužnik (7)

V ODS/PE — HS:

Matija Knific, Stane Ambrož, Franc Selan, Franc Potočar, Brane Trontelj, Dragica Žunec, Gvido Colja (7)

Izvajanje reelekcije

Aktivni komunistov nadaljujejo svoje delo po programu, ki ga je izdelal TK ZKS Litostroja in ki smo o njem poročali v februarški številki, o prejšnjih sestankih pa v marčni in aprilski številki.

V maju t.l. je bil na sestanku aktiva komunistov nov specifični problem — načrt za izvajanje reelekcije v našem podjetju. Z uvodnim referatom so bile postavljene okvirne teze za poseben elaborat o tem vprašanju, ki naj bi konkretno zajel tale vprašanja:

a) utemeljitev reelekcije za vsa vodilna in vodstvena delovna mesta in za nosilce strokovnih zadolžitev,

b) načela za izvajanje reelekcije,

c) kriterije in merila za preverjanje sposobnosti,

d) postopke za izvajanje reelekcije,

e) načrt za postopno izvajanje reelekcije.

Ustni referat sta za delovno skupino aktiva sestavila Alfred Tomazič in Metod Hrovat, ki sta k vsem gornjim poglavjem podala pojasnila, utemeljitve in konkretne predloge za diskusijo. Izčrpna izmenjava mnenj, ki je sledila, je še podrobneje izpopolnila teze za elaborat o reelekciji, ki bodo o njem razpravljali organi družbenopolitičnih organizacij in upravni odbor podjetja, nakar bo sestavljen predlog za splošni

V ODS/PE — SN:

Jože Pečar, Peter Volk, Anton Zevnik, ing. Jože Lisjak, Henrik Bratkovič, Bruno Kosmač, Mihael Premk (7)

V ODS/PE — DT:

Ivan Oven, Adolf Straka, Franc Freljh, Franc Kosi, Franc Kramarič, Janko Ogrič, Slavko Majetič (7)

V ODS/PE — OO:

Karel Eržen, Ivan Božič, Franc Jager, Leopold Pirih, Vinko Hočevar, Alojz Zupanič, Ivan Skrbec, Boris Knežević, Ivan Brajak, Zvone Pungercar (10)

V ODS/sektorjev TS, CTB, TKB, PTO:

Ivan Hrastar, Janko Kopač, František Dvořak, Miro Podbevšek, Jože Laboda, Leopold Nadlišek, Alojz Juntez (7)

V ODS/sektorjev KS, Spl. s., EAO, DUR:

Božena Božič, Stane Troha, Angelca Perko, Marica Šparemblek, Rudi Terčelj, Franc Kokalj, Janez Prijatelj (7)

V ODS/sektorjev PPB, GRS, MB:

Karel Polajnar, ing. Marko Batista, Marjan Smerajc, Dominik Doma, ing. Anton Rener, Rado Belič, ing. Jože Gorenc (7)

Skupaj je bilo v devet ODS izvoljenih 69 novih tovarišev: po 10 v ODS/MO in ODS/OO, v vse druge ODS pa po 7.

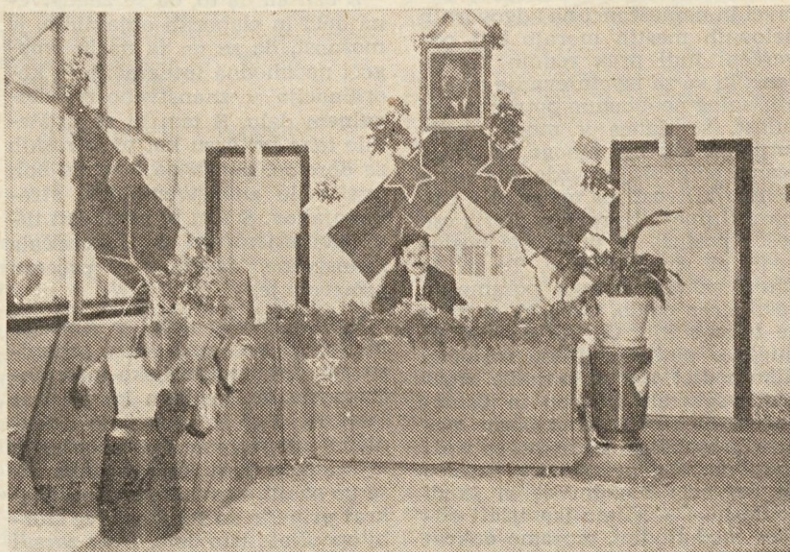
Novim članom naših samoupravnih organov, ki so jih člani naše delovne skupnosti izvolili z največjim zaupanjem, želimo mnogo upehov pri njihovem odgovornem delu, ki naj kolektivu pomaga do kar najboljših delovnih in poslovnih rezultatov. Njihova izvolitev pada v dobo izvajanja gospodarske reforme, kar bo terjalo še posebno njihovo in našo prizadevnost, vztrajnost in razsodnost. Zato moramo z njimi vsi in vsak na svojem delovnem mestu prevzeti del odgovornosti za našo skupno — lepšo prihodnost!

akt o izvajanju reelekcije, ki ga bo sprejel DSP.

Na posamezna poglavja iz referata oz. elaborata o reelekciji se bomo še povrnili, saj gre za akcijo, ki naj bi po jasni utemeljitvi reelekcije in podrobni določitvi načel, kriterijev, meril in postopkov za njeno izvajanje pri nas povečala ustvarjalno moč naše delovne skupnosti z načrtno kadrovske krepitevijo delovnih mest organizatorjev proizvodnje in poslovanja ter nosilcev strokovnih zadolžitev zaradi doseganja boljših poslovnih rezultatov. (bv)

Pohvala

Konec meseca marca je izšlo v POLITIKI poročilo o delu Zvezne ljudske skupščine, kjer je bilo govora predvsem o problemih proizvodnje in o zakonitih rokih dobave. Na vidnem mestu je objavljeno mnenje poslanca Barjama Golje, ko je omenil slabe poslovne odnose v kovinski industriji. Posebej je opozoril, da razen Litostroja iz Ljubljane ter Elektrostrbije vsi ostali kooperanti v dobavi opreme za škopsko železarno kasnijo tudi do dve leti.

Najbolj prizadevno so okrasili volišče v jedilnici livarne jeklene litine

Težave z malico

Če človek prisluhne delu v tovarni in mimogrede povpraša ljudi po tem ali onem, se bo marsikdo pohvalil ali potožil. Ko jih vprašaj, kako občutijo reformo, bo marsikdo odgovoril, na najbolj pri malici. Zakaj?

Bifeji so bili z novim letom ukinjeni, prodaja se samo topla malica: Ali so ljudje s tem zadovoljni? Povprašali smo jih in dobili take odgovore:

S. I. — Jeklolivarna: Včasih je bila topla malica slabša, sedaj je boljše. Meso naj bi bilo boljše kakovosti.

S. A. — Jeklolivarna: Zakaj ni dveh vrst hrane? Raje dam par kovačev več, samo da bi boljše malical.

R. P. — Siva livarna: S soljo naj ne bi toliko varčevali.

P. J. — Siva livarna: Po kalorijah je ni dovolj za celo dopoldne.

H. F. — Siva livarna: Topli obrok je pust, ni dovolj masten.

R. J. — Siva livarna: Hrana ni enakomerno kuhana.

G. J. — PE SN: Zakaj se moramo vedno tako drenjati? Ko bi imeli vsaj še kaj pijače!

A. M. — PE SN: Malica naj bi se podaljšala za 15 minut, da bi lahko v miru jedli.

C. P. — PE PK: Popoldanski topli obrok je včasih sestavljen iz treh vrst hrane.

M. R. — PE PK: Hrana ni čista, notri so še koščki lesa, drobci kamna ipd.

Z. J. — PE HS: Zakaj so v enem obroku kar po 3 vrste mesa, tako da ni pravega okusa?

C. J. — PE DT: Bife naj bi imel dve vrsti hrane in osvežujočo pijačo.

S. J. — PE SN: Poleti bomo žejni. Ko bi prodajali vsaj osvežujočo pijačo!

B. J. — TKB: S soljo in maščobo naj ne bi varčevali. Zakaj tovarna finančno ne prispeva k toplemu obroku, da se bi malica zboljšala?

V. V. — PE HS: Zakaj vsaj en dan vnaprej ne povedo, kaj bo naslednji dan za malico, da bi človek, ki mu ne prija ta obrok, vzel v službo drugo hrano?

D. J. — Jeklolivarna: Te hrane je premalo, livar ob njej ne more delati 8 ur.

Se in še bi lahko naštevali, kaj ni dobro. Če na kratko povzamemo, kar smo slišali med ljudmi, je tole: Zakaj po nekaterih vrstah hrane »zgaga« peče; v obroku naj bi bilo več mesa; čas za malico je prekratek; želeli bi bolj pestro prehrano; prodajali naj bi tudi kakšno osvežujočo pijačo.

Da bi slišali še drugo plat, smo povprašali upravnik menze, ki nam je povedal tole:

»Vse o kvaliteti in kvantiteti toplega obroka se vrti okoli cene. Cena za topli obrok je prenizka. Regresa za malico od tovarne ni, za 80 dinarjev pa se skuhati veliko ne da. Če računate, da stane 1 dkg mesa brez kosti 14 dinarjev (majhen košček pa ima 4 dkg) potem vidite, da mesa res ne more biti veliko.

Glede tega, da naj bi bilo malic več vrst ali pa naj bi bila bolj

pestra, bi se uredilo, če bi bil način delitve drugačen.

V normalnih razmerah bi bilo mogoče tudi objavljati za naslednji dan; ker pa je pomanjkanje nekaterih surovin (predvsem mesa), je to bolj težko izvedljivo.

Osvežujoče pijače bi lahko delili, če to sklene DSP.

Če se kdaj najde kakšna stvar, ki ne spada v topli obrok (kamenčki in podobno), pa želimo, da takoj pokličete službo HTV ali menzo, da ugotovimo krivca.

Marsikdaj smo tudi sami potrošniki krivi za neredno in slabo delitev malice. Le kdo bi lahko opravičil, da je v prvem tromeščju zmanjkalo razne embalaže za več kot 50.000 Sdin?

Kot vidimo, je težav pri proizvodnji in potrošniku veliko, z dobro voljo pa bi se seve vse te težave ali pomanjkljivosti dale odpraviti.

-ps-

Zahodni glas o obveščanju v podjetju

Članek v hamburškem listu »Die Welt« z naslovom »Samo obveščeni sodelujejo« je zanimiv kot ilustracija iz prakse organizacije dela, pa tudi kot sociološki zapis. Avtor članka se ne spušča v globlje proučevanje obstoječih odnosov, čeprav na nekem mestu ugotavlja, da sistem informacij ni samo posledica razvoja proizvodnje in specializacije dela, pač pa tudi pogoj za boljše razumevanje ciljev podjetja in za napredek vsestranskega sodelovanja. Nek tovarniški list iz ruskega okrožja je pred kratkim anketiral svoje bralce o najpomembnejših virih njihovega obveščanja. Odgovori so dali nepričakovane rezultate.

Sredstvo	Delavci	Uslužbenci
	(v odstotkih)	
Tovarniški list	51	45
Tovariši iz podjetja	16	26
Tovarniški svet	13	4

Oglasna deska	6	0
Preko nadrejenih	1	6
Drugi viri	13	19

Neposredno nadrejeni obveščajo torej samo 1% delavcev in 6% uslužbencev. To skopo obveščanje od zgoraj navzdol ni nov pojav, preseneča pa, da se temu poklanja tako majhna pozornost, čeprav vemo, da je uspešno sodelovanje mogoče le, če so delavci ustrezno obveščeni. Tudi obveščanje od spodaj navzgor, od delavcev in nameščencev do vodilnih ljudi v podjetju, je zelo pomembno. Če uprava podjetja razpolaga z objektivnimi informacijami, se pač ne more bistveno zmotiti.

Posamezni delavec pozna samo del proizvodnje, in to zelo majhen del. Neinformiranost povzroča negotovost. Dobro obveščanje pa ni odvisno samo od tehničnih sredstev, temveč mora biti del sistema organizacije vseh vodilnih ljudi. Delavcem in uslužbencem ni treba ukazovati, temveč jim kot sodelavcem posredovati vesti in obvestila.

Obveščanje lahko razdelimo v tri skupine:

1. Kaj morajo delavci vedeti?
2. Kaj bi morali vedeti?
3. Kaj bi sami hoteli vedeti?

Med posebno važna obvestila, ki bi jih moral vsak poznati, spadajo predvsem predpisi in uredbe o delovnem času, o zaščiti pri delu in o notranji organizaciji in vsa navodila, ki so neobhodno potrebna za delo.

Ta obvestila lahko posredujemo delavcem in uslužbencem na več načinov, npr. prek oglasne deske ali vitrine ali prek notranjih okrožnic.

O stvarih, ki bi jih morali vsi poznati, naj pišejo tovarniški časopisi. Za vodstveni kader ta izvor informacij ni zadosten; delavci in nameščenci na odgovornih delovnih mestih morajo biti obveščeni tudi prek rednih konferenc, ki so za izpolnjevanje njihovih nalog neobhodno potrebne. Na žalost, še danes v mnogo podjetjih ne skrbijo mnogo za obveščanje od zgoraj navzdol. Še večje pomanjkljivosti pa opazimo v nasprotni smeri. Uprava podjetja vse česse posluša le mišljenje poslovodij ali drugih šefov. To pa je filter, skozi katerega posamezne vesti sicer gredo, vtem ko se druge tu zadržijo. Če hočejo vodilni ljudje v podjetju dobiti resnično sliko podjetja, morajo nuditi možnost vsakemu delavcu in uslužbencu, da se direktno obrne nanje. Zaupanje in iskrenost se vedno poplačata, prikrivanje resnice pa ustvarja negotovost in škodi podjetju. Če želimo izboljšati odnose med ljudmi, moramo enkrat za vselej zavreči absurdno pravilo, po katerem se je treba v podjetju ponižno obnašati in samo čakati, kaj bodo ukrenili drugi.

Sklepi

DSP je na 15. redni seji dne 15. 4. 1966 obravnaval tele zadeve: Zaradi nepravilnega postopka se odstopi v ponovno obravnavo enoti PE MO predlog za izključitev iz delovne skupnosti člana kolektiva tov. Antona Pravne.

Delavski svet je bil na seji seznanjen z dosedanjim delom za uskladitev statuta in drugih splošnih aktov in je vzel na znanje obrazložitev zadevne komisije o podaljšanju rokov za uskladitev na podlagi izjave, dane v Zvezni skupščini, oziroma javne objave, da se roki po zakonu odlože, ker se pripravlja delna sprememba temeljnega zakona o delovnih razmerjih. Komisija za uskladitev aktov in strokovne službe naj nadaljuje že začeto delo in pripravi nadaljnje predloge za obravnavo in odločitve znotraj predvidenega roka po zakonu, vsekakor pa pravočasno; že začeta javna obravnava nekaterih splošnih aktov se nadaljuje in se podaljšanje rokov nanjo ne nanaša. Spričo podaljšanja rokov za prilagoditev, DSP izrečno sklene, da se v 1966. letu začno znova uporabljati osnove in merila za letni dopust po tabeli iz 48. točke časovnega sklepa, sprejetega dne 13. 7. 1965, tako da se odslej dalje ne uporablja več časovni sklep DSP, sprejet dne 3. 2. 1966, in se osebam na delu, katerih pravice na podlagi dela ne mirujejo oziroma jim še niso prenehale, letošnji dopust odmerja na podlagi časovnega sklepa, sprejetega dne 13. 7. 1965, katerega veljavnost se podaljša do sprejetega novega pravilnika o delovnih razmerjih.

DS PE/S se odstopa v obravnavo predlog za razdelitev gotovinskega dela sredstev za oddih po ukinitvi K-15. Stališča in predloge je treba posredovati prek UO za DSP najpozneje do 5. 5. 1966. Kadrovski sektor naj izdela predlog splošnega akta o tem, kako se bodo zadevna sredstva delila.

Potrdi se predlog za regresiranje v naših počitniških domovih v letu 1966 v tem smislu, da imajo pravico do regresa Ndin 5 vsi člani kolektiva in njihovi ožji svojci (mož, žena, otroci), če ti niso zaposleni in jih preživlja član te delovne skupnosti, ki skrbi za družino. Regres se lahko izkoristi do 7 dni v letni in do 7 dni v zimski sezoni.

Sredstva, ki so bila predvidena za organiziranje sindikalnih izletov v višini Ndin 30.000, se namesto za regrese v počitniških domovih. DSP je potrdil predlog

GRS o delitvi dohodka po zaključnem računu za leto 1965. Od skupno ustvarjenih sredstev po zaključnem račnu za leto 1965 se odobri prenos:

Ndin 6.708.410,06 v poslovni sklad
Ndin 2.666.666,40 v sklad skupne porabe.

Odobri se nabava dveh avtomobilov Zastava 1300. Sredstva za plačilo enega vozila se pridobijo s prodajo starih vozil oziroma z odkupom teh vozil s strani proizvajalca ali prodajalca novega vozila. Drugo vozilo se nabavi iz sredstev poslovnega sklada.

Sprejme se predlog kadrovskega sektorja za financiranje strokovnega šolstva Skupščini občine Ljubljana-Siška in Skupščini občine Trebnje, ki znaša mesečno Ndin 20.298,15 ali Ndin 243.578 letno.

Oprema za HE Senj kolavdirana

V drugi polovici aprila t. l. je bila primopredaja opreme za eno naših največjih hidroelektrarn — HE Senj. Znano je, da je bil prvi agregat pripravljen za obratovanje že v laškem maju, toda zaradi nedokončanih gradbenih del in pomanjkanja vode se je ta agregat prvič zavrtel še v oktobru.

Od začetka letošnjega leta obratujeta s polno močjo dva agregata, medtem, ko bo tretji zaradi težav z dobavo elektroopreme, usposobljen za obratovanje te dni.

Litostroj je svoje pogodbenne obveze izpolnil v veliko zadovoljstvo investitorja in s tem vpisal nov pomemben objekt v svojo referenčno listo. Končni obračun za opremo, ki presega vrednost milijarde in dvesto tisoč starih dinarjev, je bil predložen investitorju, ki ga je v celoti sprejel in potrdil.

Vsem, ki so od sklenitve pogodbe pa do konca poskusnega obratovanja sodelovali pri zahtevnem in odgovornem delu za ta novi vir dragocene energije, gre zasluga, da je bila naloga uspešno opravljena. Predvsem je vredna pohvale prizadevna montažna skupina, ki je z uspešnimi prijemi in veliko volje uspela zmontirati opremo dokaj pred postavljenimi roki in je s tem doprinesla velik delež k naporom za čimhitrejšo gospodarsko izrabo novozgrajenega objekta.

ETO

Montaža opreme v Zlatoličju

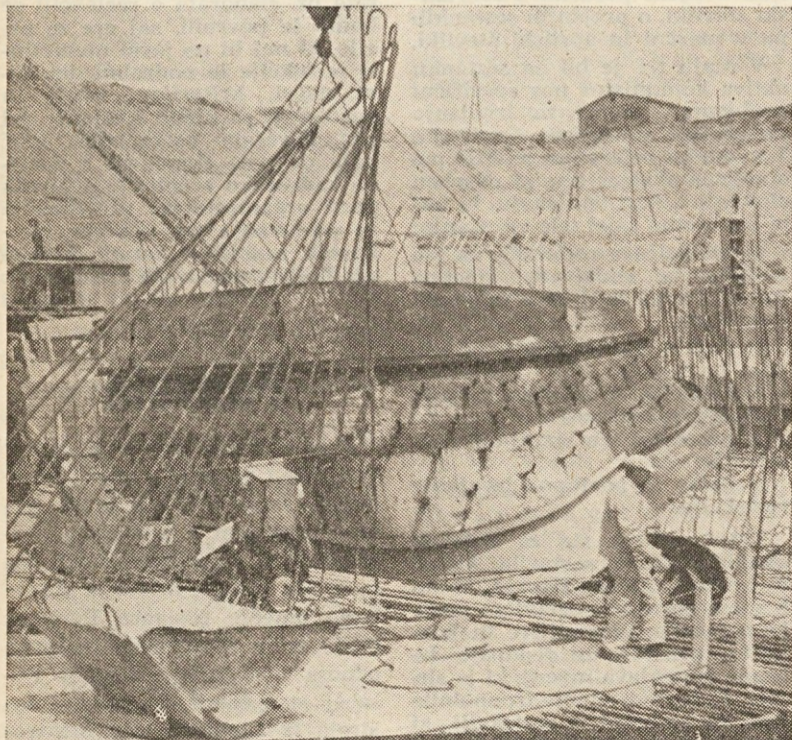
VEČER (Maribor) je dne 5. IV. 1966 objavil pod gornjim naslovom članek, v katerem beremo:

Na gradbišču Srednje Drave I se je v aprilu začela montaža osem ton težke sifonske obloge. S tem so začeli v Zlatoličju prva dela pri montaži opreme za novo turbino z močjo 64 MW.

Sifonsko oblogo za Turbino A je izdelala po načrtih tovarne Litostroj, mariborska Metalna. Obloga je približno dvakrat večja, kot so tiste, ki so jih uporabili pri gradnji drugih elektrarn na

Dravi. Vlado Butinar, ki opravlja nadzor nad montažo opreme, je povedal, da pripravljajo tudi drugo opremo za prvo turbino.

Graditelji nove elektrarne na Dravi predvidevajo, da bodo prejeli čez dva meseca tudi razbremenilec in da bo vsa oprema na gradbišču do začetka prihodnjega leta. Skupna moč obeh turbin, ki jih bodo vgradili v Zlatoličju, bo 128 MW. Tako bo vsaka od turbin močnejša kot je, na primer, cela elektrarna v Vuhredu ali Ožbaltu.

Montaža obloge sesalne cevi v HE Zlatoličju

(Foto: Betka Tomšič)

Stroji in naprave v industriji cementa

8.1 OPIS CEVNEGA MLINA

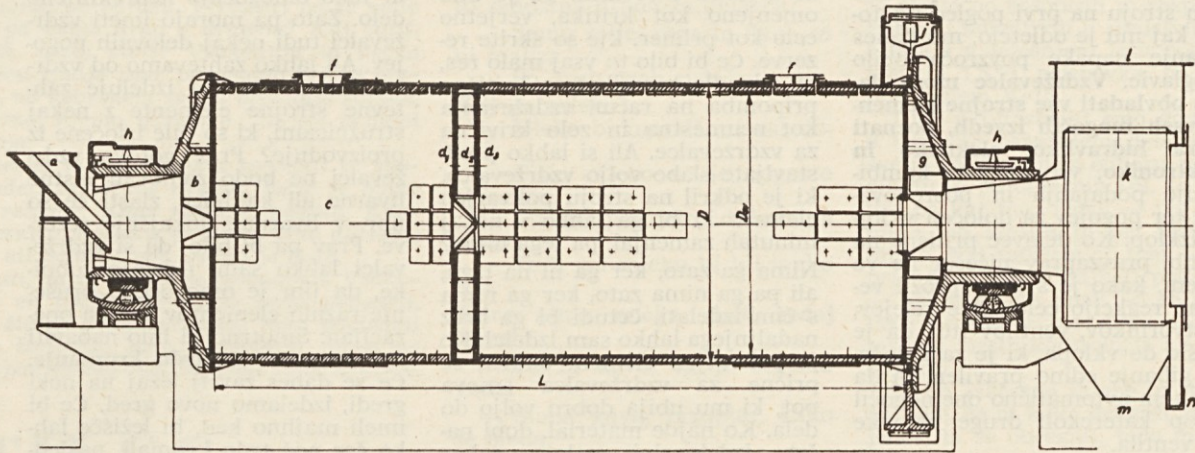
Omejili se bomo na opis dvokomornega mlina za mletje klinkerja, kakor ga poenostavljenega prikazuje slika 1.

Material, ki ga želimo mleti, vstopa skozi vstopni kanal »a«, nato ga vstopno lopatično kolo »b« dviga in prek vodilnega stožca vsipa v komoro za grobo mletje »c«. Komoro za grobo mletje deli od komore za fino mletje pregradna stena »d«, ki je iz rešetkaste stene »d1«, radialno ukrivljenih lopatic »d2« ter polne stene »d3«. Rešetkasta stena »d1« prepušča zmetek, ki ga lopatice pri vrtenju dvigajo in prek vodilnega stožca vsipajo v komoro za fino mletje »e«, preprečuje pa prehod mlevnim telesom.

Zmetek zapušča komoro za fino mletje skozi rešetkasto steno »g«, ki pa preprečuje prehod mlevnim telesom, in pada prek vodilnega stožca v izstopni stožec in odtod na rotacijsko sito »k«. Zmetek pada skozi sito v izstopni lijak »m« in odtod na elevator, delci zdrobljenih krogel pa izpadajo skozi cev »n«.

Na izstopno ohišje je priključena sesalna cev »l«, skozi katero sesamo iz mlina zrak za hlajenje.

Cevni mlin leži v dveh masivnih drsnih ležajih »h«. Spodnji del ležaja leži v kroglastem zglobo,

Slika 1: Dvokomorni cevni mlin

stopnjo polnitve. Stopnja polnitve je v odstotkih izraženo razmerje prostornine, ki jo zavzemajo mlevna telesa in celotne svetle prostornine mlina. V splošnem znaša stopnja polnitve pri cevnih mlinih 20 do 40 %.

Razen stopnje polnitve je važna tudi velikost posameznih mlevnih teles ali njih sestava. Na vstopu materiala v mlin naj imajo mlevna telesa največje dimenzije, ki pa naj se nato vzdolž mlina, ustrezno večanju specifične površine, zmanjšujejo. Za pretočne cevne mline, ki so podeljeni navadno v več komor, velja v praksi pravilo, da v komori za grobo mletje mlevna telesa ne smejo biti prekrita z materialom, v drugi komori morajo biti še dobro vidna, v komori za fino mletje pa naj bodo mlevna telesa prekrita z 2 do 3 cm debelo plastjo materiala. Vse to velja seveda pri opazovanju med normalnim obratovanjem ustavljenega cevnega mlina. Če pri tem ugotovimo, da je v posameznih komorah premalo materiala, moramo dodati mlevna telesa manjših dimenzij; če je sloj materiala, ki prekriva mlevna telesa, večji, pa dodamo mlevna telesa večjih dimenzij. Sestav mlevnih teles in stopnjo polnitve najzanesljiveje določimo s poskusi ali z diagramom meterskih vzorcev pri poizkusnem obratovanju mlinice. Zaradi delovanja centrifugalne sile in trenja mlevnih teles ob stene mlina se sučejo mlevna telesa z mlinom vse dotle, dokler ne postane teža mlevnih teles večja od delujoče centrifugalne sile. Mlevna telesa se tedaj ločijo od stene mlina in prosto padajo skozi mlevni prostor, kot je razvidno iz slike 2. Prostor med mlevnimi telesi je izpolnjen z materialom, ki se melje zaradi medsebojnega kotaljenja in udarcev padajočih mlevnih teles.

Hitrost, pri kateri bi bila na krogle delujoča centrifugalna sila tudi v najvišjem položaju večja od teže, imenujemo kritično hitrost mlina. V tem primeru mlevna telesa glede na mlin mirujejo ali se sučejo z njim.

Obratovalno število vrtljajev je vedno manjše od kritičnega števila vrtljajev. Izbrano število vrtljajev ima svoj vpliv na kapaciteto in specifično porabo energije pri mletju. S poskusi je ugotovljeno, da cevni mlini najekonomičneje meljejo pri 70 do 77 % kritične hitrosti.

9. MLINICA CEMENTA

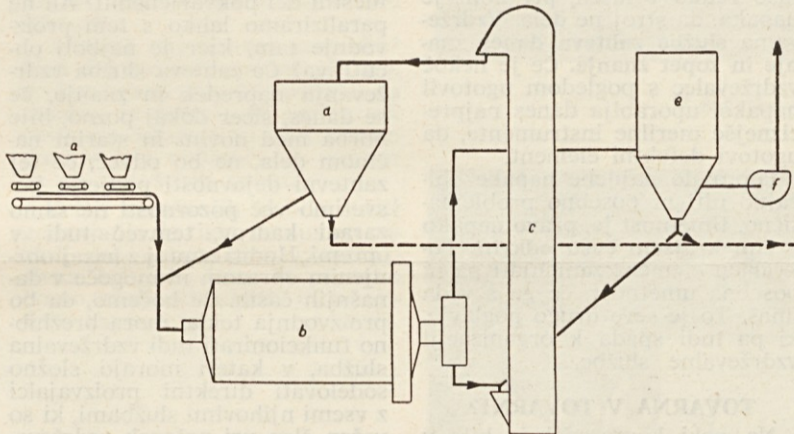
Delovanje mlinice cementa poznarja shema na sliki 3.

Material, ki ga želimo mleti, to je klinker, gips in dodatki, dodajamo mlinu v zahtevanem razmerju iz bunkerjev poleg mlinice cementa. Dodajanju materiala so namenjeni krožnikasti dodajalniki, transportni trakovi ali tračne tehtnice »a«, s katerimi reguliramo dodajanje posameznih komponent ali sumarno dodajanje, ki je hkrati merilo za kapaciteto mlinice. Material zapušča mlin »b« kot delno zmeti — zdrob. Z elevatorjem »c« dvigamo nato material do separatorja »d«, ki loči grobi del zdroba od finega zmetka — cement. Zmetek odvajamo nato s transporterji v skladiščne silose za cement, zdrob pa na po-

novno mletje v cevni mlin, kjer ga primešavamo k sveže dodajanemu materialu.

Pri mletju v cevnom mlinu se precejšen del dovedene energije zaradi trenja in udarcev krogel pretvarja v toploto, zaradi česar se lahko temperatura zmetka dvigne čez dopustno vrednost. Del toplote oddaja mlin z žarčenjem in konvekcijo na okolico, del jo odvede zmetek, bistveno pa naj pripomore k hlajenju zrak, ki ga z ventilatorjem »f« sesamo skozi mlin. Na ta način ustvarjamo hkrati v mlinu in priključenih strojih podtlak glede na okolico

višje vgrajene ventilatorske lopatice močan zračni tok. Debelejši delci padajo navzdol v lijak za povratek, finejše pa vzdiguje zračni tok. Pod ventilatorskimi lopaticami so vgrajene selektorske lopatice, ki pri rotiranju izdvajajo s centrifugiranjem iz dvigajočega se oprasenega zračnega toka debelejšo delce, ki jih je zračni tok iz materialne zavese dvignil. Centrifugirani debelejši delci padajo v lijak za povratek. Material, ki je prešel ventilatorske lopatice, ima zahtevano finost in ga odvajamo na spodnjem delu separatorja v silose za cement.

Slika 3: Shema delovanja mlinice cementa

in s tem preprečimo vsako prашenje. Zrak, ki ga sesamo iz mlina, je seveda močno oprasen, pa ga zato vodimo skozi vrečasti filter »e«, tako da mlinico zapušča relativno čist.

Vrečasti filtri, ki jih izdelujemo v Litostroju, imajo pločevinasto ohišje, predeljeno v več komor, v katerih so obešene tekstilne vrečke, ki pri delovanju filtra zadržujejo prah, prepuščajo pa samo čisti zrak. Posebni mehanizem ureja prekop posameznih komor iz faze filtriranja v fazo čiščenja. V fazi čiščenja, pri istovrstnem stresanju in sesanju zraka v nasprotno smer, očistimo vrečke, prašni material pa se zbira na spodnjem delu ohišja filtra.

Material, ki se izloča v filtru, odvajamo h gotovemu cementu; če je pregrob pa preko prekopne lopute v elevator ali separator.

Razen cevnega mlina je v mlinici najpomembnejši stroj separator. Leta 1885 sta Angleža Mumford in Moodie patentirala prvi stroj za ločevanje finejših od grobih frakcij z zračnim tokom. Po svetu so do danes razvili že celo vrsto raznih separatorjev, katerih opis pa presega okvir tega članka. Zahtevi, ki ju zlasti postavljamo pred separator, sta: zmanjšanje obrabe delov separatorja in čimostrejša ločilna sposobnost.

V Litostroju izdelujemo separatorje premera 2,0 do 5,6 m. Sestavljeni so iz zunanega valjastega in stožčastega pločevinastega ohišja ter notranje vgradnje prav tako valjaste in stožčaste oblike, znotraj katere se nahaja rotirni sistem separatorja. Material, ki ga dodajamo separatorju, pada na rotirni krožnik. Ta ga raztrsa enakomerno v obliki materialne zavese prek notranjega prostega preseka, skozi katerega ustvarjajo

napravami, ki omogočajo avtomatsko delovanje mlinice.

Delovanje mlina lahko kontroliramo med drugim tudi po zvoku. Pri premajhnem dodajanju materiala je ropot ali zvok mlevnih teles v mlinu intenzivnejši kot pri polnem mlinu. Izkazalo se je, da to lastnost lahko koristno izrabimo pri samodejni regulaciji mlinice. Ločeno pa merimo količino povratka z obremenitvijo elektromotorja elevatorja ali pa s tehtnico povratnega materiala. Tehnica povratka materiala je pri tem umerjena na ono količino povratka, pri kateri mlin optimalno melje. Vsak odstop od umerjene vrednosti električno vpliva na regulator sumarnega dodajanja materiala.

Če dobimo pri enakomernem dodajanju v mlin naenkrat težje meljiv material, ki ostane dalje časa v mlinu, potem bo tudi povratek bo razbremenjena in električni impulz bo vplival na regulator sumarnega dodajanja. To lahko privede do prepolnitve mlina, kar pa prepreči z odgovarjajočim impulzom električni akustični instrument, »električno uho«, ki je prav tako umerjen na ropot mlina pri optimalnem mletju.

Na ta način je delovanje mlinice popolnoma avtomatizirano, vsi stroji v sklopu mlinice so optimalno obremenjeni in človek opravlja le občasno kontrolo.

Vsako napako v procesu ali stroju takoj javijo akustični ali optični signali, ki po potrebi celotno napravo tudi električno izklopijo.

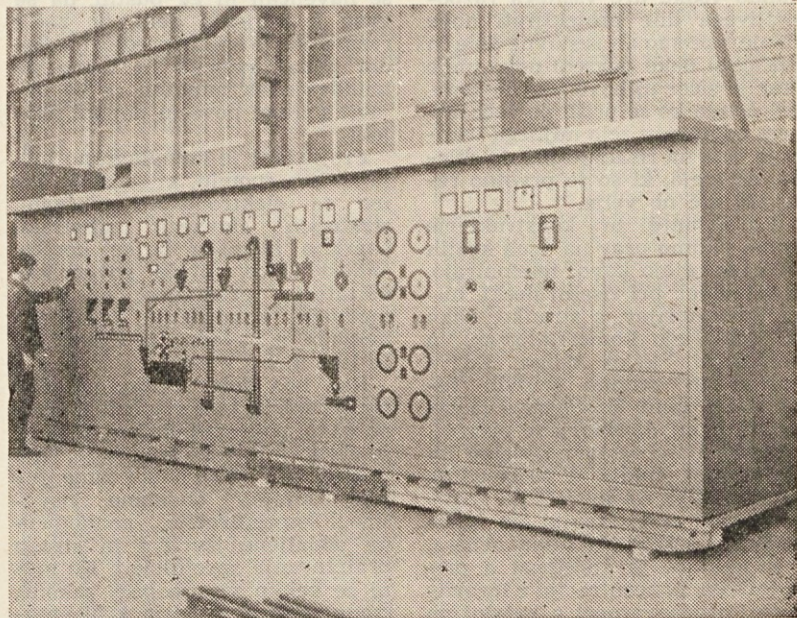
inž. Janez Stražišar

Piši v časopis Litostroj o vsem tistem, kar misliš, da bi bilo pomembno objaviti.

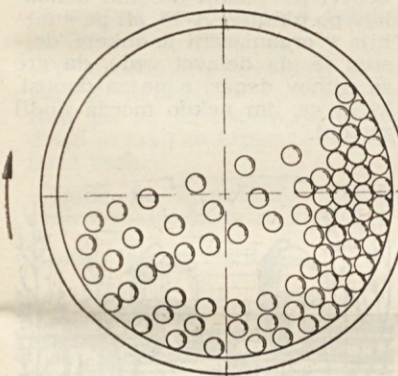
Litostroj in Smelt

PRIVREDNI PREGLED iz Beograda je dne 7. IV. 1966 objavil članek z naslovom »Smelt na domačem in tujem tržišču«, kjer omenja člankar, da je poslovno združenje Smelt za domače tržišče na področju metalurgije opravilo za 1.099.426.000 starih dinarjev raznih del. Od poslov, ki jih že združenje sklenilo v tujini, omenja članek tudi opremo kompletne železarne v Bajarthanu v Indiji, kjer je nosilec posla Litostroj. Poleg Litostroja sodeluje tu še več drugih članov Smelta, med njimi Metalna, Rade Končar in Djuro Djaković.

Prav tako uspešno potekajo dela Smeltovega sektorja za notranji transport. Posebno je treba poudariti pogodbo Litostroja za dobavo stiskalnic za Titovo Užice v vrednosti 102 milijona starih dinarjev.

Slika 4: Stikalna omara za mlinico cementa v Beočinu (foto: Betka Tomšič)

Slika 2: Delovanje cevnega mlina

kar omogoča prilagoditev ležaja položaju tečaja. Mazanje je obročno s posnemalnikom, ali tlačno s prigrajenimi tlačilkami za olje. Skozi cevni register, ki je vgrajen v spodnji del ležaja, se pretaka hladilna voda in indirektno hladi olje. Lahko pa je hladilna voda speljana tudi direktno v votlo posteljsko ležaja. Vsi deli mlina, ki so v dotiku z mlevnimi telesi, so obloženi s ploščami iz materiala, ki je odporen proti obrabi. Notranjost mlina je dostopna skozi odprtini, ki ju zapirata privijačena pokrova »f«.

K izstopni čelni steni je privijačen dvodelni zobniški venec. Mlin dobiva pogon od elektromotorja prek reduktorja, pastorka in zobniškega venca. Pri pogonih velikih mlinov imamo namesto enega dva pastorka, ki vprijetata v zobniški venec ali pa izvedbo s centralnim pogonom, pri čemer zobniški venec na mlinu odpade, pač pa je reduktor ustrezno večji. V novejšem času uporabljajo v svetu za največje cevne mline skoraj izključno centralni pogon, podobno izvedbi, ki jo je nemška tovarna Krupp uporabljala že leta 1927 pri pogonih manjših cevnih mlinov.

Osnovni dimenziji cevnega mlina sta premer in dolžina. Ker so obložne plošče najrazličnejše oblikovane, podajamo premer cevi mlina »D« kot nazivni premer mlina, medtem po je svetli premer manjši za debelino obložnih plošč. Nazivna dolžina mlina pa se meri med stenama, ki omejujejo celotni mlevni prostor »L«. Mlevna dolžina mlina je za debelino predelnih sten manjša od nazivne dolžine mlina.

8.2 DELOVANJE CEVNEGA MLINA

Mirujoči cevni mlin polnimo skozi odprtino na plašču z določeno količino mlevnih teles. Ta so v posameznih komorah mlina prosto razsuta, ter zavzemajo del prostornine mlina, ki je določena s

Kdaj bo vzdrževanje rentabilno?

(Nadaljevanje)

V enem izmed elaboratov izdelanih v naši tovarni, ki obravnava vzdrževalce kot »nujno zlo«, je navedeno, da imajo vzdrževalci v tovarni monopol. Inž. Vila odgovarja v svoji knjigi na vprašanje:

Ali je lahko tovarna brez vzdrževalcev?

Odgovor: **Tovarna lahko obstaja brez proizvajalcev** (da, prav brez proizvajalcev!) ne pa brez vzdrževalcev. Slišali smo, da so v SZ, ZDA, Franciji itd. avtomatizirane tovarne, kjer na enem koncu dovajajo material, na drugem pa odvažajo npr. zapakirane kroglične ležaje, britvice in podobno. Tovarna ima nekaj transportnih delavcev, a nobenega proizvajalca, toda veliko število vzdrževalcev! Prav gotovo je to monopol. Kaj pa pri nas, ko še nismo tako daleč?

DELO, KI MU NI VSAKDO KOS

Ne samo, da imajo nad obdelovalnimi stroji, oziroma nad vzdrževanjem le-teh monopol oskrbovalni obrati, še mnogo več; **monopol nad določenimi obdelovalnimi stroji imajo celo že posamezni ljudje iz vzdrževanja**. Razlog je dokaj enostaven. Monopol imajo zato, ker določenih strojev ne zna nihče drugi popraviti. Temu bi se reklo, da imajo monopol zato, ker znajo opraviti delo, ki mu ni vsakdo kos. Če je bila včasih prava mojstrovina izdelati zahteven element na starem obdelovalnem stroju, delo, ki je zahtevalo dolgo učno dobo in dolgoletno prakso, zahteva danes sodobni obdelovalni stroj priučnega človeka, ki je dokaj hitro kos nalogam, kakršne pred njega postavlja proizvodnja. Zato so danes taki stroji opremljeni z vsemi mogočimi varovali, da ne pride do dvojnih vklopov; stroj se npr. ustavi, če obstane oljna črpalka ali če zmanjka olja. Tega ne smemo razumeti tako, da danes delavcu na stroju ni treba ničesar znati. Se dolgo ne. Delavec mora znati veliko, biti mora nadvse vesten in iznajdljiv, skratka: **moderen stroj zahteva inteligentnega delavca! Če tudi ima stroj odlično srce in živce, je njegova duša še vedno človek.**

In vzdrževalec? Če je pri starem stroju na prvi pogled ugotovil, kaj mu je odletelo, mu danes iskanje napake povzroča obilo preglavic. **Vzdrževalec mora danes obvladati vse strojne elemente vseh mogočih izvedb, poznati mora hidravliko, elektriko in elektroniko**, vse mogoče kombinacije podajanja in posredovanja ter pogojev za določen vklop in izklop. Ko delavec pritisne na gumb, pravzaprav ničesar ne ve o tem, kako je s tem sprožil verzično reakcijo cele vrste relejev, pretvornikov, ventilov itd., da je prišlo do vklopa, ki je za določeno gibanje edino pravilen, in da je s tem avtomatično onemogočil vklop katerekoli druge sklopke ali ventila.

CENTRALIZIRANA SLUŽBA

Ali moramo zahtevati, da vse to pozna in ve delavec na stroju? Dobro je, da ve čim več, vsega pa ne more vedeti. Zato je potrebna vzdrževalna služba s številnimi specialisti, služba, ki je centralizirana in ima zato tudi »monopol«. Pogosto se zgodi, da je električar ugotovil, da je njegov del stroja v redu, ključavničar pa, da je tudi mehanski del v redu, a stroj kljub temu ne gre. Ni dovolj, da eden ali drugi pozna svoje območje dela, vedeti mora tudi, kako njegov mehanizem vpliva na sosednji, bistveno drugačen mehanizem, če hoče uspešno delati. Zato si vzdrževalci z enega in drugega področja dela niso redko v laseh, pri kom je napaka, da stroj ne dela. **Vzdrževalna služba zahteva danes znanje in zopet znanje**. Če je nekoč vzdrževalec s pogledom ugotovil napako, uporablja danes najpreziciznejše merilne instrumente, da ugotovi defektni element.

Popravilo najdene napake običajno niti ni posebno problematično. Umetnost je, **pravo napako v čim krajšem času odkriti**. Pokvarjen element zamenjati pa ni posebna umetnost, če ga seveda imaš. To je seve drugo poglavje, ki pa tudi spada k organizaciji vzdrževalne službe.

TOVARNA V TOVARNI?

Na neki konferenci je bilo v poročilu napisano, da so v Litostroju oskrbovalni obrati postali

že tovarna v tovarni. To je bilo omenjeno kot kritika, verjetno celo kot primer, kje so skrite rezerve. Če bi bilo to vsaj malo res, bi odpadla marsikatera kritična pripomba na račun vzdrževanja kot neumestna in zelo krivična za vzdrževalce. Ali si lahko predstavljate slabo voljo vzdrževalca, ki je odkril na stroju pokvarjen element in bi ga lahko v nekaj minutah zamenjal, pa tega nima? Nima ga zato, ker ga ni na trgu, ali pa ga nima zato, ker ga nima s čim izdelati, četudi bi ga brez nadaljnega lahko sam izdelal. Ko je pokvarjen element odkrit, se prične za vzdrževalca trnova pot, ki mu ubija dobro voljo do dela. Ko najde material, dobi načrt, izdelovalni nalog, nakar opravi vse mogoče žigosanje in brž prične loviti nekoga, ki mu bo iz usmiljenja kos obdelal. Često pa prav tisti, ki za stroj najbolj priganja, izdeluje rezervne dele sam. Toliko smo se vzdrževalci že usposobili, da damo v izdelavo del, ki ga sami ne moremo izdelati, tisti enoti, ki ga rabi. Tako se najbolj branimo pred očitki, da stroja predolgo ne popravimo; ne ubranimo pa se takih očitkov kljub temu ne, kajti rezervni del ni nič prej izdelan. In končno, če govorimo o tem, da je naloga vzdrževalca preprečiti zastoje strojev, ali je smotno, da s tem, ko že en stroj stoji, vržemo iz obrata ali iz proizvodnje še celo vrsto drugih strojev, ki morajo izdelati nadomestni del pokvarjenemu? Ali ne paraliziramo lahko s tem proizvodnje tam, kjer je najbolj občutljiva? Če zahteva služba vzdrževanja napredek in znanje, če se danes, sicer dokaj pozno, bje borba med novim in starim načinom dela, ne bo odveč, če tej zahtevni dejavnosti podjetja posvetimo več pozornosti ne samo zaradi kadrov, temveč tudi v opremi. Hoditi naprej z nazaj obrnjenim obrazom ni mogoče v današnjih časih. Če hočemo, da bo proizvodnja tekla, mora brezhibno funkcionirati tudi vzdrževalna služba, v kateri morajo složno sodelovati direktni proizvajalci z vsemi njihovimi službami, ki so važen člen pri nalogah vzdrževanja s tistimi ljudmi, ki osnovna sredstva poznajo do potankosti

in tako omogočajo neprekinjeno delo. Zato pa morajo imeti vzdrževalci tudi nekaj delovnih pogojev. Ali lahko zahtevamo od vzdrževalne službe, da izdeluje zahtevne strojne elemente z nekaj strožnicami, ki so bile izločene iz proizvodnje? Prav gotovo vzdrževalci ne bodo zahtevali lastne livarne ali kalilnice, zlasti če so npr. v livarnah dokajšnje rezerve. Prav pa bi bilo, da si vzdrževalci lahko sami izdelajo zobnike, da jim je omogočeno brušenje raznih elementov v vseh operacijah. Smotno bi bilo nabaviti npr. **napravo za trdo kromanje**. Če se danes zavrti ležaj na neki gredi, izdelamo novo gred. Če bi imeli majhno kad, bi ležišče lahko čez noč trdo kromali, naslednji dan obrusili in gred bi bila kvalitetno in poceni popravljena. Se več, marsikateri izmeček, ki

je bil ostružen ali brušen pod mero, bi lahko rešili, in to kvalitetno. Sedaj ga zavržemo. Če se bojimo, da bodo stroji v vzdrževanju preslabo izkoriščeni, ali ne bi mogli ob kritičnih trenutkih pokrivati ozkih grl proizvodnje? Sedaj je to obratno. V najbolj kritičnem trenutku zahtevamo vzdrževalci uslugo na nekem stroju. Mislim, da je to vprašanje vredno temeljitega premisleka, če zares hočemo, da bo vzdrževanje izpolnilo svojo nalogo. Ali se zavedamo, da danes tako važna vzdrževalna služba za svojih 100 ljudi nima niti garderob, niti lastnega stranišča? Da so delavnice dizlocirane in da vzdrževalci »zabijejo« vsaj 25 % delovnega časa na poti med delavnico in ostalimi obrati.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Anketa o K-15

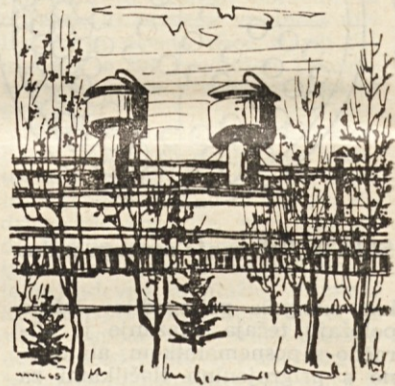
Hrvatski sindikalni svet je nedavno v Zagrebu organiziral anketo o tem, kaj mislijo delavci o racionalni izrabi nadomestila za ukinjeno K-15.

»Železniške in avtobusne karte niste mogli raztrgati; sedaj, ko bi nam morali denar vrniti, pa ste takoj našli način, da nam ga zopet odvzamete.« — »Ne bomo dajali svojega denarja za počitniške domove, saj so še ti, ki jih imamo, prazni in nerentabilni.« — »Ne odvezemajme nam naših 1,5 %« — je bilo samo nekaj odgovorov.

Anketirali so 6000 delavcev in 5700 jih je odgovorilo približno v gornjem smislu. Sindikat je ugotovil, da je sedaj zaradi neenotnih stališč gosp. organizacij nastala še večja zmeda, ko n. pr. eno podjetje hoče, da bi ta denar investirali v sklade, drugo, da bi ga delili. Po mnenju sindikalnega sveta bi ta problem rešili tako, da bi podjetja in občinski namenski fond ta sredstva delili na pol. O tej rešitvi pa dvomi eden izmed anketirancev, ki pravi: »Zakaj bi dajal denar? Potem bi čakal leta in leta, da bi iz tega fonda zgradili počitniški dom, nato pa bi se recimo, preselil v drugo občino in ostal praznih rok.«

Ta in podobni odgovori so povzročili, da sedaj iščejo »krivce«

za izražena mnenja. Mestni sindikalni svet trdi, da občinski sveti niso razumeli, za kaj gre; torej je nekaj anarhije celo med tistimi, ki so zaskrbljeni, kako naj bi delavci prebili dopust v teh razmerah. Med »krivci« zasledimo tudi izgovor, da akcija ni bila dobro organizirana, da ni našla podpore družbenih faktorjev itd. Toda ne glede na to, ali je anarhija v sami delitvi povečanih osebnih dohodkov po ukinitvi K-15, ali pa anarhija v organizaciji te ankete, dejstvo je, da delavci vedo, da gre za njihov denar, a ne za dopust, ki bi ga jim nekdo morda nudil zastoj.

Projektant-Kdo je to?

Na konferenci projektantov in konstrukterjev, ki je bila lani sredi maja v New Yorku, so za uvod podali prikupno karakteristiko inženirja-projektanta, oziroma konstrukterja. Preberite in povejte, ali ne velja tudi za nas?

Kakšen je...?

Nekje med preprostostjo tehničnega risarja in dostojanstvenostjo tehničnega direktorja najdemo precej nezemeljskega človeka, ki ga imenujejo projektant ali konstrukter. Imamo jih več vrst, toda vsi imajo enako željo: vsako sekundo vsake ure vsakega razpoložljivega dne projektirati nove stroje, opremo ali sestavne dele in razlagati neko povsem novo idejo (kar je sicer njihov glavno orožje), potem ko so prišli po večkratnem odlaganju zelo nujnega tekočega dela na risalni deski do sklepa, da ideja, ki so jo prvotno reševali, nič ne velja.

Projektante in konstrukterje lahko vidimo prav na vseh krajih — kako pijejo kavo, telefonirajo, v delavnici, pri risalni deski, blizu laboratorijev, s stranko, kako se izogibljejo komercialistom, in velikokrat, kako dolgo skrivnostno in zaupno (včasih tudi zelo hrupno) konferirajo za zaprtimi vrati direktorjeve pisarne.

Proizvajalci sestavnih delov jih imajo radi, ljudje iz proizvodnje jih sovražijo, nabavljajo jih »trpijo«, pravi znanstveniki jih ignorirajo, a štitiijo jih sama nebesa. Projektant je spretnost s priročnikom, koncentracija z logaritmom, praznovernost s katalogom in vrec tehnichnega znanja s prismojo spoštovanja do znanosti.

Dokler delate na njegovem pro-

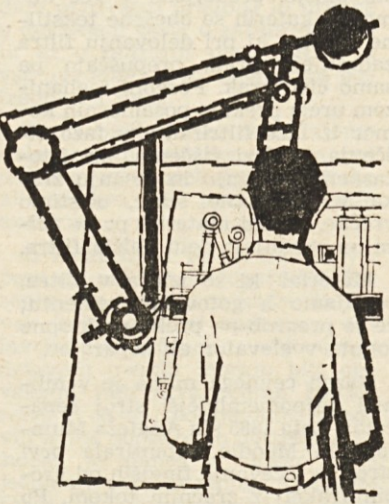
jektu, je projektant brezobziren, siten in nemogoč, razen tega skuša biti po vsej sili duhovit. Kadar pristanete, da mu pomagate pri reševanju tekočega problema, se bo prepiral z vami, dokler ne bo umolknil, zatrjujoč, da je bila samo njegova rešitev točna. Če ste se naveličali in ga pustili, da se vrne k svojemu delu, bo začel razmišljati o vaših predlogih, dodal nekaj svojega in točno po trindvajsetih minutah se bo pojavil s tremi povsem novimi projekti.

Projektant je komplicirano bitje — ima spomin, ki zaostaja samo za elektronskimi možgani, strategijo slavnega admirala, energijo atomske bojne konice, zvitost lisice, pljuča govornikadiktatorja, predrznost pasti za medvede, navdušenje raketnega motorja, a navadno je človek, ki že leta ni bil v kinu...

Rad ima dolge zvitke tankega paus-papirja, trde svinčnike, močno kavo, polne pepelnice, stole, ki se obračajo, strokovne revije, lepo vreme, dele, ki se lahko zamenjujejo, sijajno obdelane površine, koncentracijo, enakomerno oddaljene izvrtine in strogo pridrževanje specifikacij. Ne meni se veliko za predpise, zakone, kompresijska razmerja, khrke materiale, pismena poročila ali za kritiko svojega projekta.

Nihče ne pride tako zgodaj v pi-

sarno, niti iz nje ne odide tako pozno. Nihče razen njega ni tako iznenada zadovoljen zaradi novih obdelovalnih strojev, kromiranih površin, niti se nihče toliko ne vznemirja zaradi napak v delav-

nici ali zmešnjave v nabavnem oddelku. Nihče razen njega ne bi mogel hkrati nagraditi na eni risalni deski: nedokončan dispozijski načrt, notes za razne beležke, tri trikotnike, dva odprta priročnika, kup katalogov, logaritmično računalo, poln pepelnik, kup računskih tabel sumljivih točnosti, pol ducata šestil in trikotnikov, pol škodelice hladne kave in zelo krivo, od cigaret ožgano ravnilo.

Projektant je čarovnik. Zaradi napake v dimenzijah lahko odhiti iz delavnice k risalni deski, kar pa mu ne more preprečiti, da ne bi čital celo med vrsticami najnovejše številke tehnične revije.

Lahko mu matematično dokažete neizvedljivost novega projekta, toda nikakor ga ne morete zadržati, da se ne bi pogumno odločil in kljub vsem vašim podatkom in točnim proračunom vendar prevzel nase razborito in včasih celo izredno tveganje v prepričanju, da se ni zmotil. In čudež je, da se navsezadnje res ni...

Toda kadar zapletenost tega utrudljivega dela postaja dolgočasna, kadar krč trenja, delovanje toplote in okvar sestavnih delov prevlada, kadar kriogenika, superpersonika, dinamika in kolegi prično prispevati k občutku, da vse to prizadevanje ni vredno prebite pare, potem boste videli, kako se bo kateri od teh projektantov pojavil pomežikajoč, nenavajen na močno sončno svetlobo; a še tedaj bo našel dovolj časa, da nam postreže s problemi plana, metodami projekta, govori ali sistemom, da nam pomaga pri premagovanju tehničnih zaprek, ki so nam jih postavile moderne znanosti in prepolni komandni prostori. In ko zasadi grudo 24-karatnega zlata v nezorano polje uma povprečnega inženirja, v korist vseh nas, se zagleda v zahodno nebo, se popraska, vdihne zrak in prepričan je, da bo jutri gotovo imel, kakor pravi, »kakšno boljše idejo«.

In zakaj je takšen...?

Zdi se nam, da vemo, kako je postal projektant ali konstrukter prav takšen, kakor smo ga opisali. To je mož, ki je v mladosti imel vlak za igračko in je odkril, da lahko napravi še par tračnic iz železne žice (za ceno žuljev na roki). Bil je otrok, ki je konstruiral in delal modele avionov, ti avioni pa so leteli z elastiko namesto z motorjem (in odkril je,

da se da napraviti iz kroglice iz sestrinega pribora za šivanje dober ležaj za propeler — žičnata os prehaja skozi odprtno kroglice). Kot deček je vzdrževal bicikle staršev v brezhibnem stanju...

V šoli ni bil med najboljšimi v razredu. Bil je sanjač. Kadar bi se moral učiti kemične formule, je gledal slike strojev. Veliko je čital detektivke, romane: vsak problem na projektu stroja je bil misterij, ki ga je bilo treba rešiti, večkrat v dirki s časom proti banditom (konkurence) in zbeganim policajem (uprave). Naš mladenič je užival v misterijih.

Obseg njegove pazljivosti je bil brez meje, ko se je dokopal do preseka motorja, toda splahnel je, če je šlo za matematično teorijo. Njegovo družbeno življenje je bilo polno zmešnjav. Dekletom je pripovedoval o menjalnikih histriji in črpalkah za gorivo in bil je nesrečen, ker niso kazale nobenega zanimanja za take zadeve. Danes ve njegova žena vse o avtomobilskih motorjih — samo ne razlikuje natančno, kaj je ventil in kaj je bat.

Ta slabo plačani in premalo cenjeni pripadnik inženirskega rodu je v resnici nepogrešljiv človek tehnike — mož, ki premošča razpoko med upanjem in stvarnostjo. Umetnik je med inženiri in zdí se, da trpi zaradi umetniške osamljenosti. Zeli, da bi bil priljubljen — in nič ne bi imel proti temu, da bi bil boljše plačan. Vrh vsega pa jih je zelo malo: bodite zato dobri do njih, kajti ko vsi ti sijajni možje končajo svoje puste račune, se prelevijo v inženirje-ustvarjalce. Tega ne razumemo povsem. Brez njih pa ni pravega rezultata.

Kako gre, prijatelj?

Vsak dan se vidimo, na hitro pozdravimo in hitimo naprej, na delo, domov ali kamor kol'. Kakih 50 ljudi poznaš po priimku, kakih sto morda po obrazu. V resnici pa se malo in slabo poznamo. Kaj pa vemo drug o drugem? Kaj čutiš, kaj si želiš, kam hočeš, zakaj živiš? Vsakdanja in večna vprašanja obenem. Majhni ljudje smo, pa imamo velike probleme. Visoko nad nami, na nebesnem svodu mežikajo zvezde, mi pa »pod njimi se vijemo, sijemo, gasnemo...«, kot je dejal Zupančič pred pol stoletja.

Kaj, če bi se pa vseeno malo poskusili spoznati in spoznavati? Bolje bomo vedeli za težave drugih, bolj se bomo razumeli. Kdor pozna, razume. Kdar razume, spozna. Kdor spozna, se je oženil z resnico. Resnica je lahko grda ali lepa, mlada ali stara, gladka ali oglata, toda vedno je čista.

Tako smo se namenili, da se začnemo spoznavati. Vsakokrat pride na vrsto po en poklic. Ti ljudje bodo povedali, kako se imajo in kako živijo, drugi pa bomo tako pogledali skozi okence v njihovo življenje, delo, razvedrilo, da si ne bomo tužci, neznanci, ampak vedno bolj člani ene same družine.

ČISTILEC

To je rudar v kovinarstvu. Mišičasto telo, zamazana delovna obleka, prašen obraz, s kompresorsko pištolo v rokah. 90 decibelov ropota, neprestano tresenje in prah, ki mu sili v nosnice, oči, ušesa. Simbol delavca za naslovno stran prvomajske številke časopisa. Stopetdesetprocentni delavec, stosedemdesetprocentni garač. Dobro ve, kaj dela, ne ve pa tako dobro, za koga dela. Čistilec je umazan na zunan, čist na znotraj in lahek v žepu, v bistvu drugačen kot tisti, ki je zunan čist, znotraj umazan in s težkimi žepi.

V naslednjem navajamo odgovore štirih čistilcev; med pogovorom pa so se začeli zbirati še drugi in tako so zapisana mnenja izraz vseh.

Imen ne zapisujemo, ker je večina rekla, da to ni važno.

Koliko let ste čistilec?

- Blizu tri leta,
- šesto leto,
- devet let,
- pet let.

Koliko zaslužite na mesec?

- 50 jurjev,
- 60 jurjev,
- 64 jurjev,
- 54 jurjev.

Ste zdravi?

- Zdrav še kar,
- zdrav, še,
- zdravje v redu,
- še zdrav.

Koliko ur ste danes spali?

- 7 ur,
- 6 ur,
- kolikor morem,
- kakor kdaj.

Kakšna je največja težava vaše enote?

- Malo zaslužim,
- kadi se,
- majhna plača,
- ne vem, veliko.

Kolikšna je finančna ali blagovna realizacija vaše enote?

- Ne vem,
- ne vem,
- ne vem,
- ne vem.

Ste za toplo malico?

- Seveda sem, samo mastna naj bo.

— Rajši bi dal še dva kovača več, da bi le kaj zalegla. Ali je to zadostna hrana za delavca?

— Samo zelje, repa in fižol, to ni malica.

— Po dveh urah si lačen.

Kaj pa mleko?

— Mleko bi morali mi vsi dobiti.

— Tisto mleko se je pogosto skisalo.

— Preveč jemljete, dajete pa malo.

— Tudi pri mleku bi bil lahko red.

Kdor nima mleka, dobi sedaj kavo!

— To ni kava, to je kuhana voda.

— Slaba kava, pogledjte, kako je bleda.

— Po navadi je zelo malo sladkorja notri.

— Taka kava res ni mnogo.

To so bila vprašanja, ki sem jih sam pripravil in odgovori, ki sem jih dobil. Toda razgovor se je razvnel in potem so mi kar oni začeli stavljati vprašanja. Priznati moram, da jim na vsa vprašanja nisem mogel odgovoriti. Kaj jih je zanimalo? Poglejmo nekaj vprašanj!

— Kako to, da nikoli ne vem, koliko norme sem dosegel ali presegel, koliko sem v resnici zaslužil?

— Kam boste dali denar, ki bi ga morali dobiti namesto K-15?

— Kaj pa sindikat? Premalo slišimo o njem.

— Ko bi nas včasih vsaj na kakšen izlet peljali! Zakaj ni več izletov?

— Kdaj naj imamo sestanke? Med delovnim časom ne smemo, po končanem delu pa moramo na avtobus in domov. Ali naj zaradi sestanka ostanem tu in se vrnem domov šele opolnoči, če moram že ob pol štirih vstati?

V teh vprašanjih ni bilo čutiti godrnjanja, le tisto, čemur po navadi rečemo »zdrava, konstruktivna kritika«. Prav bo, če jim bomo znali prisluhni in izboljšati, kar se da. M. H.

Naša rekreacija in še kaj...

(Polemična kozerija brez perspektive)

Mnogo več kot o čemerkoli se je pisalo po časopisih in razpravljalo po kolektivih o sredstvih, ki ostajajo v letošnjem letu podjetjem iz 1,5% prispevka po odpravljenem K-15.

Tudi v Litostroju smo govorili o tem: na osrednjem delavskem svetu, na upravnem odboru, v sindikatu in po obratnih DS, še največ pa kar med seboj — po hodnikih, ob strojih in pri pisalnih mizah. Naj zapišem ob tem — čeprav še daleč ne najbolj poklican — nekaj svojih misli, ki so prav tako neuradne kot »TT« na delovnem mestu kontrolorja ali šefa objekta.

Se ob »začasne sklepe in splošne akte, če ni kako drugače odredjeno«, bi se obregnil, toda morda

smo kolektiv — to je velika beseda, toda povejte mi, kakšnih kolektivnih akcij smo zmožni, akcij, ki ne bi bile plačane, ampak ki bi z njimi pomagali sočloveku, povečali njegovo veselje do življenja, dvignili njegovo zavest, da je član velike družine?

»Dajte mi, kar mi gre!«

Rekreacija, za katero so navedena sredstva v prvi vrsti namenjena, je pri vsem potegnila »ta kratko«. Nismo za kamp v Umagu, čeprav imamo avtomobile in gremo radi na morje; nismo za vlečnico na Sorici, čeprav imamo otroke, ki bi radi smučali; nismo za izlete, ker bodo tako šli samo nekateri; nismo za regres, ker ga ne bomo uživali mi in naša družina...

V začetku je bila kočica...

Tako smo delali nekdanj — za koga?

so drugim jasnejši kot meni in se bojim, da bi se zdel s svojimi štirinajstimi leti šolanja preveč omejen in neinteligenten.

Torej sredstva, preostala iz odpravljenega K-15 bodo razdeljena... V času tiskanja te številke je razdelitev gotovo že dobila svojo dokončno obliko.(?)

Linearna razdelitev na člana kolektiva? Kje pa, saj so K-15 dobivali tudi družinski člani... Vsakemu po njegovem prispevku? Ne bodite smešni — zakaj bi dvakrat nagrajevali večino tistih, ki več zaslužijo, oprostite: prejema jo, kot zaslužijo!...

Za vlečnico na Soriški planini? Ta je šele lepa — rajši takoj v vodo! Seveda za ljubljanske srajce, Litostrojčan pa bo pohlevno stal v vrsti, žvečil suhe češplje in mislil na ure prostovoljnega dela, ki jih je bil opravil pri gradnji...

In vendar bi se rad ustavil prav pri tem, prijatelji. Duševni profil povprečnega Litostrojčana je dokaj porazen; in bolj ko gremo iz širine v vrh, slabše je. »Vse za plačilo,« pravijo, »samo tisto, kar je meni osebno v korist.« »Dobro jutro« za boljše odnose s šefom, »dober dan« za boljše norme in »na svidenje« za večje število točk v analitični oceni! Res je, da je vsak sebi najbližji, še bolj res pa je, da vsak sam brez drugih ne bi dosegel ničesar. Pravimo, da

Za kaj pa smo potem, prijatelji? Za dva deci, lepo plačo brez truda, pa brhko dekle na kolenih? Prav imate, v roko vam sežem, naj propade regres, če ga ne bomo uživali sami, naj propade Sorica, če ne bodo naše smuči drsele po njenih bregovih — naj propade vse, saj se trenutno pač mučimo z gospodarsko reformo na celi črti, a do reforme svoje osebnosti še nismo prišli. Kako občudujem redke družbene delavce — še prave idealiste!

In še naprej bomo hodili v službo drug ob drugem kot tuji in še naprej se bomo pozdravljali s posiljenim prijateljskim smehljajem na obrazih in še bomo kakor volkovi mislili samo na svoj plen.

Kako prav! Rekreacija je za tiste, ki se s čim drugim na znajo ukvarjati — recimo planince; kolektivni izleti za tiste, ki nimajo avtomobilov, morje za tujce in domače denarnike, Sorica s svojimi smučišči za tiste, ki po vsej sili hočejo na dež in nočejo čakati v vrsti. Naj tako ostane, čeprav bom sam vedno delal in mislil drugače!

Rekreacija je za vse: za direktorja kot za zadnjega pometača, za administratorico kot za šefa objekta!

In kaj smo storili, da bi bilo tako? Razpravljali smo o delitvi zneska, ki je preostala po odpravljenem K-15... ETO

ZANIMA VAS...

PRISLI

Marija Rešetek, Julka Hermen, Anton Košir, Rafael Pucelj, Janez Strmec, Jože Strmec, Anton Grabnar, Matevž Zadravec, Anton Kos, Josip Fistrič, Krek Jakob, Peter Mikec, Milan Slak, Franc Jamnik, Jože Pišot, Miran Rudi Zakošek, Bogomir Voje, Zupančič, Vid Struna, Franc Novak, Matija Ozanič, Emil Fači, Franc Grabnar, Edvard Krampelj, Jožef Zorič.

ODSLI

Anton Novak, Draga Eržen, Darinka Kapš, Rudolf Arh, Anton Sopotnik, Jože Jančar, Mirko Papež, Stjepan Zanjko, Mihael Justin, Mirko Patty, Jože Videmšek, Viktor Smolič, Slavko Bajt, Julij Škerlj, Ljubo Todorovič, Ludvik Ugovšek, Anton Godec, Janez Kralj, Nikola Porkarevič, Ivan Crnčec, Franc Mihelič, Martin Benko, Jože Lipovšek, Janez Vider, Jernej Založnik, Albin Rosc, Viktor Fideršek, Cazim Istogi, Ivan Kreča, Stane Pungartnik, Anton Koračin, Mihael Kočevar, Franc Skopec, Franc Urbič, Marko Jamnik, Silvo Kelgar, Dominik Klemenčič, Andrej Peternelj, Vincenc Robič, Marjan Aš, Franc Atelšek, Marjan Uršič, Matjaž Vertič, Janez Starman, Jože Pešar, Jože Črnič, Peter Mlinar, Alojz Novinc, Ivan Zveglar, Stefan Dornik, Pavel Jankovec, Stefan Poljanec, Veso Kneževič, Rešid Dautovič, Janez Gerđina, Srečko Pirman, Bogomir Primc, Andrej Rožič, Franc Bradač, Matjaž Dimnik, Ivan Trunkelj, Karol Kramar, Anton Breznik, Jože Metelko, Jože Škrjanc, Branko Vujakovič, Franc Slovša, Ciril Juvan, Stane Bratuša, Jože Duglin, Josip Glavan, Stjepan Tomašič,

Albin Kavšek, Predrag Caranovič, Ivica Pribanič, Jože Pucelj, Herman Cojhter, Rado Košir, Andrej Košenina, Alojz Trbežnik, Miloš Grčko.

ZAHVALA

Za izkazano pomoč in razumevanje se Izvršnemu odboru sindikata TZ Litostroj — najpristržneje zahvaljujem.

Alojz Potisek

OJ TA VOJAŠKI BOBEN... PREJELI SMO IZ KONOPIŠTA V MAKEDONIJI:

Do nedavnega sem bil vaš sodelavec, nato sem odšel na odsluženje vojaškega roka. Prvih šest mesecev sem bil v Kumanovem, sedaj pa sem premeščen na mejo.

Aleksander Prah

Pred zaključkom redakcije smo izvedeli za žalostno vest, da je 14. V. nenadoma umrl pravkar upokojeni Albin Rosc.

1. aprila je šel v pokoj Albin Rosc, kovač v pločevinarni. Pri nas je bil zaposlen od leta 1961

Varnost (ne) varnost - varnost

Več poškodb - manjša plača

V številki 11 in 13 letošnjega »Železarja«, glasila jese- niške Železarne je bil objavljen članek z naslovom: »Kako smo v preteklem letu izrabili sklade zdravstvenega zavarovan- ja v naši železarni«.

Podatki, ki jih navaja, so zelo zanimivi in vredni primer- jave z našimi podatki, posebno še zato, ker je z gornjim naslovom objavljen članek v novembrski številki »Lito- stroja« (leta 1965), povzročil pri nekaterih precej nevolje, nekateri pa podatkom niso verjeli. Čeprav spada jese- niška Železarna v gospodarsko panogo 114, Litostroj pa v panogo 117, lahko vendarle primerjamo njihove talilnice z našimi metalurškimi obrati.

V talilnicah jese- niške železarne je bilo v letu 1965 povprečno 1278 zaposlenih, ki so zaradi bolezni, poškodb pri delu, nege ali sprem- stva izgubili 29.854 dni ali 7,72% vseh dni; lahko bi tudi rekli, da je bil vsak zaposlen 23,4 dni v bolniškem staležu. Zaradi po- škodb pri delu in poklicnih obolenj so izgubili 5636 dni ali 18,9% vseh bolniških dni; vsak zaposlen je bil torej 4,4 dni v bol- niškem staležu zaradi poškodb pri delu in poklicnih obolenj.

V naših metalurških obratih je bilo leta 1965 povprečno 855 zaposlenih, ki so izgubili zaradi bolezni, poškodb pri delu, nege ali sprem- stva 19.474 delovnih dni ali 7,5% vseh delovnih dni; vsak za- poslen je bil torej povprečno 22,8 delovnih dni v bolniškem

staležu. Zaradi poškodb pri delu je bilo izgubljenih 4674 delovnih dni ali 24,0% vseh bolniških dni, oziroma vsak zaposlen je bil za- radi poškodb pri delu povprečno 5,46 delovnih dni v bolniškem sta- ležu. Zanimiva je tudi ostala pri- merjava, vendar pri tem ne sme- mo pozabiti, da spada jese- niška Železarna v panogo 114, Litostroj pa v panogo 117. V jese- niški Že- lezarni je bilo 1965 zaposlenih 6965 ljudi, ki so imeli izgubljenih 141.193 dni zaradi bolniškega sta- leža, kar znaša 6,86% delovnih dni, oziroma vsak zaposleni je bil 20,2 dni v bolniškem staležu. Za- radi poškodb pri delu in poklic- nih obolenj so izgubili 19.383 dni ali 13,9% dni bolniškega staleža. To pomeni, da je bil vsak zapa- selen povprečno 2,79 dni odsoten

zaradi poškodb pri delu ali po- klicnih obolenj.

V Litostroju je bilo v letu 1965 povprečno 3712 zaposlenih, ki so imeli 63.151 dni bolniškega sta- leža ali 5,68% izgubljenih delov-

nih dni. Na vsakega zaposlenega je prišlo 17,05 bolniških dni. Za- radi poškodb pri delu je bilo iz- gubljenih 11.214 delovnih dni ali 17,73% vseh bolniških dni, kar po- meni, da je prišlo na vsakega za- poslenega 3,02 dneva bolniškega staleža.

Na koncu pa vzemimo za pri- merjavo še bolniško odsotnost v Litostroju leta 1964 in odsotnost v panogi 117 v SR Sloveniji v istem letu. V tej panogi, v kate- ro spada tudi Litostroj, je bilo zaposlenih 46.936 ljudi, ki so iz- gubili zaradi bolniškega staleža 1.025.748 dni ali 7,2% vseh delov- nih dni. Na vsakega zaposlenega je prišlo 21,8 dni bolniškega sta- leža. Zaradi poškodb pri delu je

Poškodbe v mesecu aprilu

Na obeh se je v preteklem mesecu poškodovalo 14 delav- cev; telo je imel poškodovano 1 delavec. Izostanek z dela zaradi poškodovane roke je v mesecu aprilu imelo 35 delav- cev; zaradi poškodb na nogah pa 10. Glavo si je poškodoval 1 delavec.

Skupaj je bilo v mesecu aprilu 61 poškodb, kar je za 31 manj kot v mesecu marcu.

HTV

bilo izgubljenih 133.238 dni ali 13,0% vseh bolniških dni, oziroma vsak zaposlen je bil 2,84 dni v bolniškem staležu zaradi poškodb pri delu.

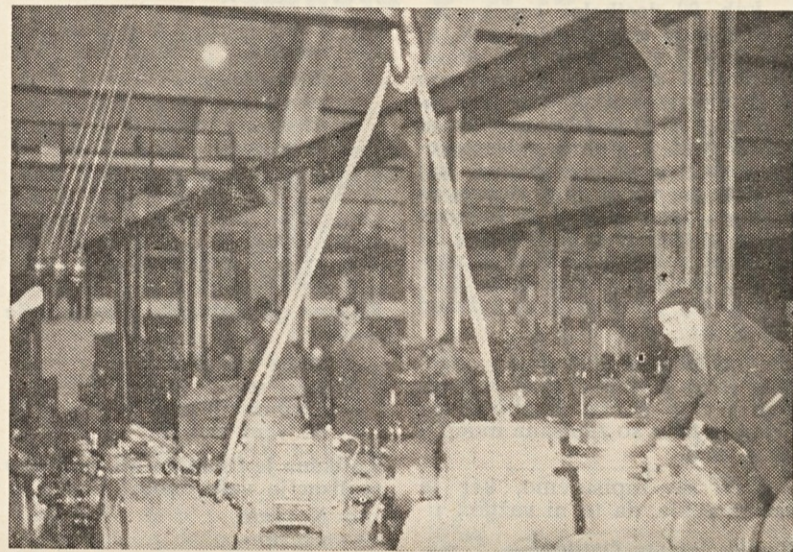
V Litostroju je bilo v istem ča- su 3822 zaposlenih, ki so izgubili 65.478 delovnih dni ali 17,1 bolni- škega dneva na zaposlenega. Za- radi poškodb pri delu je bilo iz- gubljenih 12.107 delovnih dni ali 18,5% bolniških dni. Na vsakega zaposlenega je prišlo 3,16 dni bol-

niškega staleža zaradi poškodb pri delu.

Zaključek, ki se vsiljuje, je kra- tek in jednat: pri nas gre preveč izgubljenih delovnih dni na račun poškodb pri delu.

Naslov v novembrski številki »Litostroja« je bil povsem realen. HTV služba je naredila, kar je mogla in morala; zakaj pa ni uspehov, moramo dobro premi- sliti vsi!

Dr. Edo Tepina

Slika 2. Nepravilna privezava bremena na kavelj

Nepravilna navezava bremen - poškodba

PRAVILNO PRIVEŽI, DA BOŠ VARNO PRENESEL

Bremena prenašamo na več na- činov, toda vedno tako, da je delo varno. Če hočemo breme varno prenesti, posebno s pomočjo mo- stnega tekalnega žerjava, mora- mo poiskati primerno privezno sredstvo. Breme moramo zapeti na mestu, kjer smo prepričani, da dobimo ravnotežje, in obesiti prenosno vrv na kavelj žerjava tako, da ni možna zdrsnitev (enojna zanka). Pri prenosu bre- mena s pomočjo Demag dvigala pa je še pogoj, da znamo uprav- ljati z dvigalom. (Glej sliko)

PRIMER NEPRAVILNEGA PRENOSA BREMENA

Dne 26. 4. 1966 je ključavničar K. S. opravil navezavo črpalnega agregata tako, da je en konec vrvi zataknil okoli ležajne konzole črpalke, drugi konec s pomoč-

jo železnega droga na nosilni vi- jak elektromotorja, srednji del vrvi pa je enostavno obesil na kavelj žerjava brez enojne zanke.

Pri ročnem sukanju agregata, visečega na nosilni vrvi, se je agregat zaradi stransko ležečega težišča premaknil z elektromo- torjem navzdol, (to je povzročila nepravilno zapeta vrv na kavlju žerjava). (Glej sliko!)

Vrv, zatakljena na konzoli črpalke, se je snela. Delavec se

zaradi zatrpanega odlagalnega prostora ni imel kam umakniti, tako da ga je pri padanju agre- gata le-ta poškodoval po nogi nad kolenom.

Poškodbo smatramo za težji primer, saj se bo moral poškodo- vanec zdraviti v bolnišnici vsaj šest tednov, vtem ko se še ne ve, koliko časa ne bo mogel oprav- ljati dela.

i š a

Sodelovanje pri nuklearnih elektrarnah

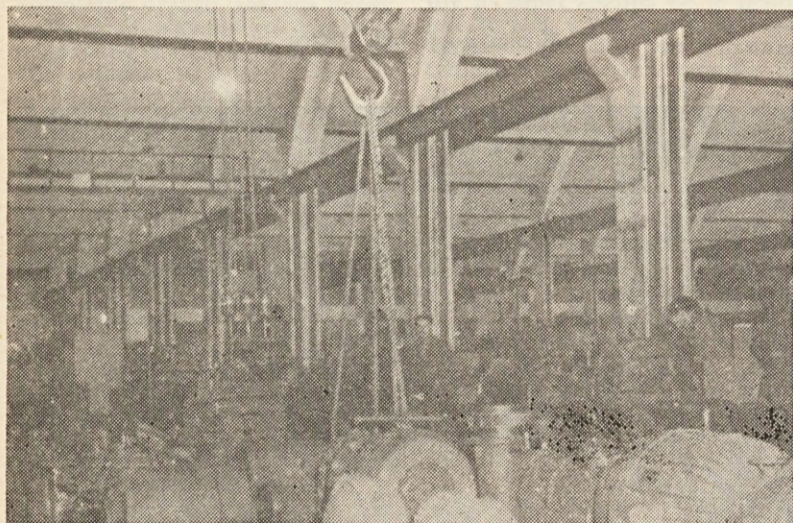
»Večernje novice« iz Beograda so objavile članek o nuklearnih elektrarnah, kjer članar govori o tem, da so na posvetovanju o mestnih nuklearnih elektrarnah v Novem Sadu, ki je bilo v mese- cu aprilu, govorili o pripravljenosti

jugoslovanskih proizvodnih in projektanskih podjetij, da bi sodelovala pri gradnji prve take elektrarne v državi.

Ze sedaj so v naših podjetjih izdelali približno 11 različnih projektov za jedrske elektrarne. Podjetje »Djuro Djaković« se pri- pravlja na to, da bo sodelovalo v dobavi opreme za sistem me- njave goriva v reaktorju, a podjet- je »Rade Končar« bo še letos pre- izkusilo v poizkusnih reaktorjih del svoje opreme; Litostroj in Jugoturbina pa preučujeta razvoj posebnih črpalk, ki jih bodo upo- rabljali v teh elektrarnah.

O novosadskem posvetovanju in litostrojškem sodelovanju pri opremi jedrskih elektrarn so pi- sali tudi drugi časopisi, kot n. pr. »Privredni pregled« iz Beograda, »Borba« in »Politika« iz Beogra- da, »Vjesnik« iz Zagreba, »Delo« itd.

Casopis Litostroj je tvoj, zato redno dopisuj vanj o vseh zanimivostih iz svojega obrata ali pisarne.

Slika 1. Pravilna privezava bremena na kavelj

Poživiljeno delo družine PZS

Ze nekajkrat je bilo v našem časopisu objavljeno, da imamo v tovarni »Družino PZS«, ki ima namen spoznavati mlade ljudi z lepoto naše domovine in jih učiti uživati te lepote. Ze v lan- skem letu je bilo delo naše dru- žine zelo razgibano, saj je bilo v okviru občine daleč najuspešnejše. V dokaz naj navedem samo ne- kaj imen krajev, ki smo jih obi- skali: Srednji vrh nad Gozdom Martuljkom, Bled, Rimske Toplice, Reko, Rovinj, Lovran, Opati- jo, »Bazo 20« v Kočevskem Rogu in Dolenjske Toplice. Nadalje smo organizirali letovanje v Zadru, kjer je svoj dopust preživelo okoli 45 naših mladincev, članov PZS.

Tudi letos smo, brž ko so bile urejene nekatere tehnično-admin- istrativne zadeve (tiskanje novih markic, odločitev Zvezne skupščine o še nadaljnjem 75% dotira- nju prevozov za člane PZS), pri- čeli z delom. Organizirali smo ogled Trbovelj, kjer je bil naš glavni namen spoznati »STT«, obenem pa smo si ogledali še Cementarno. 12 udeležencev izleta pa se je spoznalo z delom in živ- ljenjem rudarjev v jami. Naj po- vem, da je bila skoraj 2-urna ho- ja po jamskih rovih za nas vse izredno zanimiva in obenem tudi zabavna, saj je bilo včasih treba uporabiti vse stile hoje oziroma premikanja.

Tudi v Karlovcu smo si ogledali našega večletnega kooperanta (in konkurenta) »Jugoturbino«. Žal je ta dan deževalo, tako da si ni- smo mogli natančno ogledati me- sta, smo se pa ob vrnitvi v Ljub- ljani ustavili v Metliki in Novem mestu.

Da ne bi ogledovali samo več ali manj znanih tovarn, smo se od- ločili, da kot tretji izlet v tej se- zoni organiziramo izlet v Šmar- ješke toplice. Menim, da so bili udeleženci zelo zadovoljni, saj se jim je izpolnila želja po kopanju; veselja in užitka v topli vodi sko- raj ni bilo konca.

Naj nazadnje napišem še par vrstic o nadaljnjem planu dejavnosti naše družine. Ker bo kmalu čas letne sezone, bomo večkrat (če bo dovolj interesentov, morda vsako soboto ali nedeljo) organi- zirali skupinske izlete v naše bliž- nje obmorske kraje, tako da se bo lahko vsakdo naučil morskega sonca in vode. Prav tako pa se že lahko prijavi za rezervacije le- tovanja v Zadru (ali kje drugje). Zato pozivamo vse, ki še niso pla- čali članarine in investicijskega fonda, da to store takoj, druge mladince pa vabimo k vpisu v našo družino.

SPOZNAVAJ DOMOVINO IN ŠE BOLJ JO BOŠ LJUBIL!

Janez Kralj

Dne 1. maja je šel v pokoj referent za material v PE-SN Alojz Novinc, ki je bil v našem podjetju 11 let

ČLOVEK IN DELO

PLAVAJ...

»Do smrti se učimo,« pravijo modri ljudje. »In potem neumni umrjemo,« dostavljajo neverneži.

Največ se učimo in naučimo seveda, ko smo mladi. In danes bomo pogledali, kako zaplavajo v vodah naše proizvodnje mladi absolventi naše poklicne šole.

Za podlago imamo njihove izjave pred odhodom k vojakom.

— V obratu so mi pokazali, kar je bilo treba, se ne morem pritožiti.

— Ko sem prišel delat v tovarno, mi je mojster razložil, kar sem želel.

— Na kakršnega mojstra naletiš: eden več pokaže, drugi manj.

— V tej tovarni nisem bil zadovoljen. Nam mladim mojstri ne pokažejo dela, nič nam ne raz-

ložijo. »Saj si šlosar, boš že znal narediti!«

— Nekoč se je pričel v delavnici dreti name, vpričo vseh. Rekel sem mu: »Saj nisem gluhi in mi lahko mirno vse poveste. Če imate kaj kritizirati, mi povejte med štirimi očmi.«

— Ko smo začeli popravljati motor, bi bilo treba zamenjati zavorno oblogo. Vprašal sem mojstra zanjo. Odgovoril mi je: »Kar poišči jo!«

— Ko sem prišel v obrat, mi ni nihče kaj posebej pokazal ali razložil. Slo je, kakor je šlo. Naredil sem, kolikor sem znal.

— Praktično delo med šolanjem naj bi učenci šole opravljali v tistem obratu, kjer bodo potem dobili zaposlitev. Tako bi se lahko dobro pripravili na kasnejše delovne naloge.

— Poklic mi je všeč, toda nas mlade zadržava in nam jemljejo veselje do dela. Nihče ti dela posebej ne razloži. Če ga vprašam za material, mi reče, naj ga kar sam poiščem.

— Ne vem, če sem pravično plačan ali če dobim tisto, kar sem

naredil, ali pa če ne dobi plačilo za moje delo kdo drug.

— Ne vem, koliko zaslužim. Delamo v skupini in potem se za služek deli po merilih, ki jih ne poznam in o katerih nihče nič ne pove. Samo to vem, da bi v resnici moral več dobiti. Če delamo vsi eno in enako, bi morali tudi vsi enako zaslužiti.

— Ko sem prišel iz šole, so mi v obratu že pokazali, lahko bi mi pa tudi več.

— Ko sem se vrnil iz vojske, so mi dali serijsko izdelovati vijake. Ali je to delo za kvalificiranega delavca, absolventa poklicne šole? Rekel sem, da je to delo za NK delavca, nakar sem dobil odgovor, naj delam to, kar mi je naročeno. Uprl sem se. Potem so mi pa rekli, naj grem. In če grem iz obrata, moram tudi iz tovarne. Ali so me za to šolali tri leta?

— Grem, ker je nizka plača, ni zanimanja za nas. Vsakega pustijo, da gre. Ne dobim stanovanja.

— Pred tremi leti sem končal poklicno šolo. Od moje generacije so ostali v delavnici komaj kak trije ali štirje. Drugi so se kar nekam porazgubili, večina v druga podjetja. Tu ne občutimo razumevanja. Nihče nas ne vpelje v delo.

— Od mojih sošolcev pred šestimi leti jih je le še nekaj ostalo. Drugi so se izmuznili, vsak po svoje.

— Absolventi šole ne uživajo pri mojstrih prave podpore, vsaj ne pri vseh. Oni rečejo: »Meni tudi nobeden ni nič pokazal, brnili so me v zadnji plat.« To so še ostanki obrtniških navad.

NAJNIZJA TEMPERATURA

Šaljivci vedo povedati, da je bilo leta 1929, ko je bilo drugod do 30° mraza, v Gamelnah kar 90, namreč v Spodnjih 30, v Srednjih 30 in v Zgornjih Gamelnah seveda tudi 30.

No, so pa kraji na svetu, kjer so v resnici izmerili tako nizko temperaturo. Ze Sovjeti so na svoji bazi na Južnem tečaju namerili nekoč 87° pod ničlo. Sedaj pa poročajo, da je norveški ledoslovec ugotovil kar 94,5° pod ničlo, seveda spet na Antarktiki.

JE RES — NI RES?

Vse doslej so trdili, da je branje v mraku škodljivo očem in vidu. Toda znani okulisti in profesor na Kolumbijski univerzi dr. Jerry Jacobson trdi, da za oči ni niti najmanj škodljivo, če bereš v postelji, če nosiš ali ne nosiš temna očala, če gledaš televizijo. Edina posledica je lahko samo prehodni glavobol.

TUDI ZA LJUBEZEN SO ZDRAVILA

Profesor Kalifornijske univerze, psihater dr. Horace Mooney uspešno zdravi ljubosumnost — z injekcijami fenoltiazina. Najprej vbrizga močnejše doze, potem pa nadaljuje s šibkejšimi. Na ta način je med drugim ozdravil dve ljubosumnici, ki sta hoteli pahniti svoje može skozi okno...

DELO JE DELO

Raziskave industrijske psihologije so pokazale, da ni za delovni učinek nič bolj važno kot dobra organizacija v podjetju. Ta pa je spet bistveno odvisna prav od načina vodenja in prave oblike nadzorstva. Res je važna višina plače, važna je motivacija za delo, važna je občutje, toda tudi najbolj zadovoljen delavec ne bo dal vsega od sebe, če je organizacija ohlapna, luknjčava, natrgana. In nasprotno: tudi nezadovoljen delavec bo imel visok delovni učinek, če je organizacija čvrsta, racionalna in dosledna.

V našem času in svetu živimo po načelih demokratičnega vodenja in samoupravljanja, kar je najdragocenejši sad naporov naše družbe in delavskega razreda. Vsi smo hkrati proizvajalci in upravljavci. Načelno nas nihče več ne vodi, ampak se vodimo, bolje rečeno upravljamo sami.

Vsaka organizacija pa mora imeti tudi svoj upravni sistem, hierarhično lestvico ali piramido. Kdor ima več znanja, izkušenj, zaseda višje mesto, ima višje odgovornosti in večja polnomočja. Pri tem lahko pride do križanja med pristojnostmi, ki jih daje samoupravna in upravna linija. Zaradi nepoučenosti, nerazčiščenih stališč in raznih človeških ozirov se dogaja, da se oba sistema ne dopolnjujeta dovolj smotrno, ne gradita paralelno, ampak zahajata v kompetence drug drugemu ali pa se umikata vsak pred svojo odgovornostjo.

Te motnje so sicer več ali manj razumljive, če ne celo naravne, saj je treba upoštevati, da je upravna linija »komandiranja« stara že toliko kot človek, to je od takrat, ko je prvi pračlovek najel za delo drugega človeka. Samoupravna linija pa je pridobitev naše revolucije in ni stara niti dvajset let.

Kljub temu pa si ne smemo zapirati oči pred dejstvom, da večkrat prihaja do prepletanja, zapletanja, križanja in nekoordiniranega delovanja obeh linij, čeprav so kompetence z zakonom načelno jasno določene in razmejene. Pri tem se večkrat zgodi, da se upravna linija preveč okrepi, »zredi«, oziroma hipertrofira, zakrkne, samoupravna linija pa se omeji samo na potrjevanje vnaprej pripravljenih sklepov.

Tudi pri nas včasih opažamo pojave, da ni koordiniranega delovanja samoupravne linije in vplivov množičnih organizacij z upravno linijo. V posameznih primerih prihaja celo do prave demobilizacije, kjer bi bile na me-

stu odločnost, načelnost, doslednost.

Ta ali oni delovodja si ne upa nastopiti z vso ostrino proti nekaterim nepravilnostim, ker se noče izpostavljati »nevarnosti«, da bi ga potem delavec »zagrabil« po liniji delavskega sveta, na sestanku OO ZK, v sindikalni podružnici. Ta ali oni član delavskega sveta pa si zopet ne upa z vso barvo na dan, ker se boji, da ga bodo prijemali za lase, če bo začel brskati po zadevah iz lastnega obrata ali sektorja; če se pa spusti v kritiko razmer v sosednji hiši, mu hitro povedo, naj se ne vtika v tuje zadeve.

Taki pojavi so lahko precej škodljivi, ker se po eni strani duši sproščena iniciativa samoupravne demokratične linije, po drugi strani pa tudi operativna, upravna linija ne deluje tako učinkovito in prodorno, kot bi morala.

Slej ko prej bo treba tudi v praksi razčistiti vprašanje osebnosti in delovne odgovornosti, da ne bo vsakdo o vsem razpravljal, hkrati pa nihče in za nič ne odgovarjal. To vprašanje je bilo med drugim tudi eden glavnih predmetov za diskusijo na nedavnem kongresu SZDL v Ljubljani.

Delo bo teklo tako, kot mora, samo takrat, ko bo samoupravna linija dovolj pogumna, razgledana in konstruktivna; upravna, operativna linija pa tudi dovolj čvrsta in dosledna, ko se bomo vsi v polni meri zavedali pravic, ki nam jih daje zakon kot upravljavecem, hkrati pa tudi dolžnosti, ki nam jih nalaga odgovornost za korektno izpolnjevanje zapuhanih delovnih dolžnosti.

Nikakor pa se ne bi smelo dogajati, da bi bila naša podjetja zaradi uvajanja delovnih demokratičnih pravic v delovnih metodah manj učinkovita, po opravljenem delu manj kvalitetna, kot so na primer kaka podjetja v privatni lastnini. Pravice so pravice, delo je delo. M. H.

nji« vinski bratci. Skupina takih okorelih pijancev je, na primer, s silo odprla usta nekemu ozdravljenemu in mu vlila v grlo žganje.

ANALIZA SMEHA

Neki fiziolog je ugotovil, da je smeh na »A« najbolj iskren, smeh na »I« blizu joka, smeh na »O« blizu kake šale, smeh na »U« opozarja na grobe ljudi, smeh na »E« pa je znak neiskrenosti.

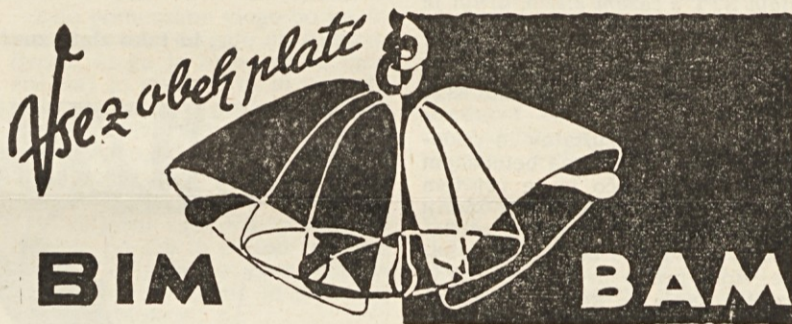
Zenske se v glavnem smejejo na »E« in »I«, moški na »O« in »U«. Skoraj vsi stari ljudje pa na »U«.

NE PUSTIJO JIH

Mnogi delavci železarne v Zenici pijejo iz navade, ker mislijo, da jih žganje varuje pred prahom in plini in da je to sploh »dobro za težko delo«.

Zato so pred tremi leti ustanovili posvetovalnico za borbo proti alkoholizmu v tem največjem zeniškem kolektivu.

Ozdravljeni alkoholiki pa so potem izpostavljeni raznim vplivom in skušnjavam. Vedno jim grozi nevarnost, da se spet pustijo uživanju alkohola. Najbolj nevarni so ravno še »včerajš-

In še druga plat medalje

(Dva odgovora)

VILI MARKUŠ, oskrbovalni obrat, glavni delovodja:

Mladim ljudem bi lahko posvetili več pozornosti, če bi imeli več strokovnega kadra.

Veliko je odvisno tudi od tega, koliko zanimanja pokažejo za delo mladi sami, kako se znajdejo. Kdor ima odprte oči in spretno roke, se bo hitro ujel.

Pri mladih bi želeli več poštenosti in pravočasnega prihajanja na delo.

FRANC POTEKO, obratovodja, DT:

Z nekaterimi izjavami bi se v celoti strinjal, z nekaterimi pa nikakor ne. Posamezni mladi ljudje na žalost še nimajo pravega spoštovanja do dela in bi radi samo čimveč in na čimlažji način zaslužili.

Posledice takih tendenc so ne-kvalitetno opravljena dela, ki imajo v določenih primerih za podjetje katastrofalne materialne in moralne posledice. Kot primer navajam neodgovorno delo nekega mladega absolventa naše poklicne šole, ki je bil navzven celo dokaj »vzoren« mladinski aktivist. S svojo zavestno prikrito montažno napako v menjalniku smeri pa bi lahko povzročil zabitje ladje pri pristajalnem manevru v luki. Da ni prišlo do usodnega trčenja, je pripisati veliki spretnosti upravitelja, ki je omenjeni pristajalni manever izpeljal.

Napake, ki izvirajo izključno iz malomarnosti izvajalca posameznih del, so v nekaterih primerih vezane na velike materialne stroške, o katerih pa posamezni krivci ne želijo niti slišati. Zaradi nepravilnega vrednotenja fizičnega dela ima precejšnje število absolventov naše šole zaposlitev v direktni proizvodnji samo za prehodno rešitev in si o prvi priliki poiščejo zaposlitev na »uglednejših« delovnih mestih nenasitno

administracije. Iz istih razlogov nadaljuje študij veliko absolventov v raznih šolah, ne glede na pravilo, da naj bi to veljalo le za najboljše. Iz navedenega je razvidno, da je »pasivnost« prizadetih pri delu po svoje razumljiva, in to z vsemi posledicami v sami proizvodnji.

Neprimerno boljši odnos v povprečju kažejo tisti mladi fantje, ki so prišli iz oddelka za priučevanje. Delo jemljejo resneje, se zanj bolj zanimajo, povprašajo mojstra ali starejše sodelavce za nasvet, če podvomijo v svoje sposobnosti.

Prepričan sem, da bi se za isto pot odločila tudi večina absolventov naše poklicne šole, če bi se v okviru tovarne in tudi v širšem smislu poklicno delo na splošno realneje vrednotilo, tako da absolvent strugar, ključavničar, livar itd. ne bi čutil kompleksa poklicne manjvrednosti nasproti administrativno tehničnemu delu.

Glede pritožb na mlade delovodje, da so premalo pozorni do svojih podrejenih, sem mnenja, da je v posameznih primerih to morda res, da pa v večini primerov to ne drži. Sicer pa je to kritika na račun lastnih vrst, saj so omenjeni delovodje najboljši absolventi naše šole — torej neke vrste bumerang.

Da so absolventa šole z večletno prakso, to je po odsluženem vojaškem roku, zaposlili pri izdelavi vijakov, sem mnenja, da je temu botroval sam, saj je moral biti očitno zelo slab strugar. V tovarni namreč še vedno iščemo dobre strugarje in jih z veseljem zaposlimo na zahtevnejših delovnih mestih.

O »iskanju« materiala pa tole: nobeden si ga ne more in ne sme sam izbirati. Vrsta, teža in kvaliteta, vse to je in mora biti vna-

prej določeno. Najbrž gre za orodje. Res pa je tudi, da so nekateri, ki jim moraš prinesiti vse na krožniku.

Ker se pripombe o »iskanju materiala« in vrsta ostalih težav neposrednega proizvajalca verjetno nanašajo le na neposrednega organizatorja proizvodnje, to je na delovodje, bi o iskanju krivca povedal tole: Če je v podjetju kaj narobe, je glede na splošno prakso kriv direktor, in ne ostali, ki so v takem primeru pridno pomagali. Če pa ima podjetje v slovanju večjo srečo, pa je seveda »zasluga« onih drugih. Če je v delavnici kaj narobe, pa je v skladu z gornjim primerom grešni kozel predvsem delovodja. Seveda dopuščam možnost obojestranskih izjem. Po mojem mnenju pa je, na hitro rečeno, okoli 80 odstotkov napak v proizvodnji samo posledica malomarnosti, površnega odnosa do dela, pomanjkanja čuta odgovornosti, ne pa neznanja vseh sodelujočih.

Glede neinformiranosti o načinu delitve osebnega dohodka v proizvodnji glede obračuna individualnih in skupinskih norm pa je izključno krivda prizadetih, ker so pri vsaki poenterki vsi podatki na razpolago. Pripombe o »različni plači za isto delo« pa je potrebno pojasniti s tem, da so pri skupinskem delu udeleženi starejši in mlajši delavci, ki različno prispevajo k izvršitvi delovne naloge. Temu primerno se torej deli tudi plaž. Če pa se gornja pripomba v narekovaju nanaša na delitev po delu v okviru podjetja, smo načelo nagrajevanja po delu po mojem že močno izkrivili. Pri vsem tem moram poudariti, da so kvalificirani in visokokvalificirani delavci glede na njihov prispevek očitno preslabo nagrajeni.

Na koncu še tole: Imamo res že celo vrsto zelo uspešnih mladih delavcev, vendar bi jim na splošno priporočil, naj se skušajo kaj naučiti od starejših izkušenih ljudi. Pri njih bodo našli primerne delovne navade, mnogo koristnih napotkov in tudi mnogo znanja, ki ga poleg ustrezne šolske izobrazbe lahko da človeku samo dolga praksa. Dokler bomo pri delu iskali samo sebe, dokler bomo hoteli čimprej, na čimlažji način čimveč zaslužiti, dokler bomo s prstom kazali samo na druge in dokler bomo mislili, da bo že kdo drug popravljati naše napake in površnost pri delu, toliko časa zadeve ne bodo tekle v redu. To velja tudi za tiste, ki bi jim morala biti skrb za podjetje glede na njihov položaj še posebno pri srcu.

V pomlad se vijejo kovinarjev smučine

Pravi aprilski dež je bil tisti petek, ko se je skupina smučarskih delavcev vkrčala z vsjo potrebno kramo v modri avtobus dvomljivih kvalitet, da na Soriški planini oskrbe vse potrebno za tradicionalno kovinarsko prvenstvo Ljubljane in Zasavja. Pa jih močava ni preplašila — kot tudi tistih ne, ki so naslednji dan prišli za njimi — tekmovalje je bilo dobro pripravljeno in udeleženci so v nedeljo zadovoljni odhajali v dolino.

»Vse prav in lepo,« je potožil zmagovalec v skupini veteranov, znani Jože Sore-»Bongo« iz Trbovelj, ko se je po razglasitvi rezultatov spet vžil dež kot iz škafa, »toda vsaj enkrat me povabite na planino v soncu!«

Toda kovinarji so prišli na Soriško planino tekmovalci. Ali veste, da je tam gori snega še več kot preveč, pa še nov se ponuja kdaj pa kdaj? Litostrojčani, kot lanskoletni ekipni zmagovalec in letošnji organizator, so hoteli seveda spet zmagati, Trboveljčani in »Jožef Štefan« — večno drugi — pa so kovali svoje načrte. Med mlajšimi je bilo več kandidatov za prehodni pokal, ki ga doslej še nihče ni dvakrat osvojil in ga krasi že cela vrsta vrezanih imen tekmovalcev najrazličnejših podjetij: Bajda, Škarja, Sirše, Šarf, Poljanec, Čelik. Kdo se bo letos vnesel vani?

(NE)UPORABEN PREDLOG

Na vhodu v tovarno opazimo pozdravne napise. Z njimi smo želeli izraziti dobrodošlico vsem našim sodelavcem, ki prihajajo v tovarno, in jih pospremiti z lepimi željami, ko odhajajo z dela.

Komentarji so seveda mnogovrstni. Temu je vseč, oni zabavlja. Eden vzame na znanje z dobro voljo, drugi pa pripomni: »Kaj napisi, plačo naj dajo večjo!«

Posebno pozornost pa vsekakor zasluži predlog nekih črnodušnih, tuda svetloumnih komentarev na PPB, ki menijo, da bi bilo treba na tablo napisati s tiste strani, kjer prihajamo v tovarno: »Dobro dan, žalost!« z druge strani pa: »Počivaj v miru!« Ali se tudi vi strinjate z njimi? M. H.

Rešitev prvomajske križanke

1	S	T	A	R	O	S	T	A			
2	P	E	L	T	O	N	O	V			
3	O	L	E		I	S	T				
4	T	E	K	A	C		K	O			
5	N	O	O	M	S	K	T	A	M		
6	O	H	A	M	A		S	A	N	A	
7	N	A	M	A	H		P	L	A	T	
8	T	R	A		P	D		A	E	I	
9	I	D	O		R	E		R	E	Z	
10	R	T	I		Č	A	L	K	T	A	
11	A	R	S	A		Z	A	R	I	C	
12	N	I	K	A	N		N	E	L	I	
13	J	A	V	I	N	I		E	N	E	J
14	E	S	T		K	O	C	I	N	A	

Tudi veterani — tekmovalci nad 35 let — so se pripravljali na borbo kot nekda v mlajših letih; polni ognja, izkušnosti in zagrizene borbenosti.

Sneg je bil odličan in proga z vrh Lajnarja odprta in hitra kot še nikoli — izračunali so, da so prvi vozili s povprečno hitrostjo nad 80 km na uro. Dva Toneta — na startu in cilju sta se prek UKV-oddajnikov odlično sporazumela in tekmovalci so drug za drugim brzeli iz megle med vratci navzdol. Dva Staneta in Tone na cilju so jim merili čas.

Takole so se zvrstili najboljši:

1. Milan Čelik TZL 45,6
2. Marijan Bajda STT 45,8
3. Vital Eržen J. Štefan 46,5
4. Polči Jerše STT 46,6
5. Stane Berlič LIGA 47,0

Litostrojčani so dosegli še naslednja mesta: 10. Kalan, 15. mladi Perko, 16.—17. Hafner in Garin — bravo mlada garda! Klemenčič je padel in se uvrstil na slabše mesto.

Čelik je bil najboljši — torej le eden, ki je zmagal že drugič v najmočnejši skupini.

Med veterani je zmagal Jože Sore, STT (49,6), pred Ljubom Cvarom, prav tako iz STT. Tretji je bil naš Šarf, ki pa ni imel svojega najboljšega dne, ker je nastopil bolan.

Ekipni zmagovalec je tako postala STT s časom 2:22,0, drugi je spet »Jožef Štefan« 2:24,3, tretji pa Litostroj 2:24,9. In če »Vanč« ne bi padel? Nič manj kot 47,7 bi mu bilo treba voziti namesto 53,5! In če...

Razglasitev rezultatov in podelitev nagrad je bila na betonskem platoju pred kočjo in je pri tem največji aplavz doživel zadnji med veterani, ko je prejel za darilo svetilko, »da bo v bodoče bolj videl progo in se ne bo kdo zaletel vanj«... kot je dobronamerno pripomnil vodja tekmovalca Tone.

Res menite, da na planini ni le no tudi brez žičnice? Vprašajte katerega izmed tekmovalcev ali pa kar skrbnega upravnika Iva Vidmarja; lahko tudi telefonično na 064-85-760.

Se to: preklicujem zlobno izjavo o dvomljivih kvalitetah tovarniškega avtobusa, kajti v nedeljo se je po tekmovalce potrudil prav do ovinka pred skalo in jih tokrat brez nezgod pripeljal domov.

Na bregovih ob potu je vse rumeno trobentno klicalo: »Na svidenie ob letu osorej!«

Če ne prej...

ETO

Tako vozi zmagovalec Čelik

... in tako zlata značka 66 Klemenčič-Vanč

Med veterani še vedno ves mladi Šarf

Aforizmi

Veliko osebnosti, ki mislijo, da bo za njimi ostala praznina, verjetno nimajo najboljšega mnenja o sebi. —0—

Tako je povzdignil svojo kolektivno zavest, da ni imel več lastnega mišljenja. —0—

Ne čitajte med vrsticami tam, kjer ni vrstic. —0—

Ne bi se mešal v politiko, če se ona ne bi mešala v moje življenje. Z moje strani je to enostavno maščevanje. —0—

To kar imenujemo psihološko sposobnost, poznavanje človeške duše, je rezultat slabosti in odvisnosti. Sluga je vedno boljši psiholog od gospodarja. —0—

Umetnikovo delo mora biti ne-sebično. Zato je vsaka prava slava posmrtna.

STROJNIŠKI VESTNIK

glasilo oddelka za strojništvo, inštituta za turbostroje, društva strojnih inženirjev in tehnikov SR Slovenije

Prinaša aktualne članke iz strojništva, pregled domače in tuje strokovne literature, društvene vesti, poročila o delu in uspehih vseh vodilnih tovarn strojne industrije

Izhaja dvomesečno v nakladi 3000 izvodov.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Aškerčeva 12.

TEHNIKA

Časopis »Tehnika«, organ Zveze inženirjev in tehnikov Jugoslavije, izhaja vsakega prvega v mesecu.

Obsega:

1. Splošni del tehnike
2. Naše gradbeništvo
3. Rudarstvo in metalurgijo
4. Strojništvo in elektrotehniko
5. Kemično industrijo
6. Prehranjevalno industrijo
7. Promet
8. Organizacijo dela
9. Obvestila industrijskih podjetij o njihovih proizvodih in tehničnih dosežkih

Vsaka številka obsega približno 25 strani velikega formata 21x29 cm.

Letna naročnina: 12.000 dinarjev.

Posamezna številka: 1250 dinarjev.

Naročila pošiljajte na naslov: DIREKCIJA ZA IZDAVAČKU DELATNOST »TEHNIKA«, Beograd, Kneza Miloša 7/II; telefon 30-106, 30-057 in 30-024

Viljem Vihejans je bil načelnik kadrovskega oddelka. Bil je v vsakem pogledu pošten in načelen delavec. Ker pa je po očetu podedoval hišo, se je moral preseliti v drugo mesto. Direktor mu je sam napisal v delavsko knjižico: »Odpuščen po lastni želji.«

V novem mestu, kjer je sedaj stanoval, je takoj odšel do najbližjega podjetja, kjer so potrebovali načelnika kadrovskega oddelka.

Zdravo, je rekel Viljem direktorju. — Jaz sem ta in ta, od tod in tod, po poklicu načelnik kadrovskega oddelka. Tu so moji dokumenti!

Direktor ga je od veselja hotel objeti, ker je načelnika kadrovskega oddelka potreboval bolj kot fond za rezervne dele.

Eh, dragi moj! — ga je direktor prijateljsko potlepljal po ramenu. — Takoj se loti svojih dolžnosti! Dobil boš poseben dodatek in vilo od podjetja. Si zadovoljen?

HARI LEHISTE (SSSR)

Po lastni želji

jo je vzel v roke, pričel brati in nenadoma je sedel. S preplašenimi očmi je pogledal Viljema, obrisal očala, še enkrat prebral knjižico in vprašal:

— Kaj pa je to?

— »Odpuščen po lastni želji,« je mirno prebral Viljem.

— Veste kaj, priznajte, kaj ste zakrivali. Ali ste prejeli podkupnino, ali se morda niste znašli pri svojem delu, ali pa gre za moralne razloge...?

Pomenljivo je pogledal Viljemu v oči in ugotovil:

— Ah, seveda, pijanec ste!

Viljem je prebledel od jeze.

— Tovariš direktor, prosim, ne šalite se z menoj. Imam gastritis in že deset let nisem okusil niti kapljice alkohola.

— Prosim vas, poslušajte! — je vzkliknil direktor. — Jaz se ne šalim! V njegovi delovni knjižici je črno na belem napisano, da je odpuščen po lastni želji, in jaz naj se šalim! Dragi moj, pa morda ne misliš, da sem se rodil včeraj? Po lastni želji?! Pozna-

mo mi to! Raje pošteno priznajte, kaj ste zagrešili. Da ni morda slabost proti ženskemu spolu in morda še kaj?

Ubogega Viljema so od užaljenosti pričele dušiti solze v grlu. A najstrašnejše je bilo to, da se je dobro spominjal, kako je sam mirne vesti vpisoval v delovne knjižice, da je ta ali oni delavec zapustil podjetje po lastni želji.

— Samo da gredu, mu je govoril nadrejeni. — Zaradi malenkosti pa jim vendar ne bomo kvarili delovne knjižice! Najvažnejše je, da se jih čim prej znebimo...

— Seveda, ne bomo jim kvarili, je vedno soglašal Viljem.

Viljem je vzel z mize svojo delovno knjižico in odšel, ker tam ni imel več kaj iskati. Skozi zid je še slišal: — In ta me je mislil potegniti za nos! Saj nisem padel z Marsa!

Stvar se je vedno bolj komplikirala. Kamor koli se je obrnil, povsod so si ga sumljivo ogledovali, povsod so hoteli odkriti greh, zaradi katerega so mu v delovno

knjižico napisali »... po lastni želji«. Končno je Viljem prodal svojo hišo, pospravil vse stvari in se vrnil v mesto, kjer je bil prej zaposlen. »Tam so ljudje, ki te poznajo, pa boš lahko dobil delo,« si je mislil. Seveda so Viljema dočakali kot starega prijatelja. Vendar pa je med Viljemovo odsotnostjo prišel novi direktor. In tudi on je vprašal:

— Tovariš Vihejans, odkrito povejte, zakaj so vam to napisali v delovno knjižico? Naj to ostane med nama, toda vedeti pa le moram.

Viljem je nekaj časa razmišljal in nato rekel:

— Bil sem birokrat.

— Saj to je sijajno! se je vzradostil direktor. Dejstvo, da ste sami priznali, kaže da ste pošten. Sam bom zasledoval vaše delo, kolektiv vam bo pomagal in tako se boste kmalu znašli.

Viljema so sprejeli za mlajšega inštruktorja v kadrovskem oddelku. Res, da to ni bilo odgovorno delo, vendar pa je bil Viljem srečen tudi pri tem. V delovno knjižico pa so vnesli ustrezen popravek.

(»Servis za lokalnu i fabričku štampu«, iz srbohrv. prevedla B. P.)

Časopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5.800 izvodov — Ureja ga uredniški odbor. — Glavni urednik dr. Branko Vrčon — Odgovorni urednik Pavel Perko — Tehnični urednik Ester Lampič — Tel. uredništva 33-511 (h.c.), telefon glavnega urednika 580, odgovornega 415 — Cena posameznih številki v prodaji 30 din — Poštnina plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiskarska tiskarna ČZP »Primorski tisk« v Kopru.